

EDUCATORUL CREȘTIN

REVISTA PROFESORILOR CATOLICI DIN DIECEZA DE IAȘI

EDUCATORUL CREȘTIN

Revista profesorilor catolici din Dieceza de Iași

Nr. 5/septembrie 2021

Apare anual

Adresa redacției:

Episcopia Romano-Catolică de Iași

Bd. Ștefan cel Mare, nr. 26, 700064-Iași

Tel 0232/212 003

e-mail: educatiecatolica@gmail.com

site: www.educatiecatolica.ro

Editura Sapientia

Str. Th. Văscăuțeanu, nr. 6, 700462-Iași

Tel. 0232/225228

e-mail: sapientia@itrc.ro

site: www.editurasapientia.ro

Colectivul redacției

Redactor: Pr. prof. Tamaș Petru Sebastian

Colectivul redacției: Prof. Scripcaru Cristian,

Prof. Cojan Loredana, Prof. Odette Odille,

Prof. Blânda Fulvina, Pr. Adam Lucian

Tehnoredactor: Dima Andreea

ISSN 1841-2424

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
<i>Actualitate</i>	
Pactul global pentru educație	4
<i>Magisteriu</i>	
Scrisoare pastorală	10
<i>Didactica și metodică disciplinei</i>	
Inter – și transdisciplinaritatea	18
Abordări inter - și pluridisciplinare în predarea religiei	24
Cum se realizează un test la religie cu ajutorul google forms	27
<i>Educația religioasă</i>	
Portretul profesorului de religie	29
Rolul educativ al religiei în școală	31
Sfântul Ieronim Emiliani, expert al educației	34
Educația religioasă în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur	36
<i>Articole și studii</i>	
Căutător al bogăției ordinii minții și a inimii	40
Omul și nevoia de sacru	42
Tinerii - protagoniști ai bisericii	45
Noblețea muncii	47
Sacramentele sau credința practică în ora de religie	49
<i>Magiștri și discipoli</i>	
Învățătorii buni nu mor niciodată	52
În acest suflet era ceva din credința și curățenia unui apostol	56
Înveți, învățând pe altul	61
<i>Resurse și bune practici</i>	
Manuale de religie	64
Manuale auxiliare de religie	65

CUVÂNT ÎNAINTE

SEMPER ALTIUS!

După o pauză de mai bine de 10 ani, revista *Educatorul creștin* prinde din nou viață. De această dată în mediul *online*. Avem speranța că noua generație de dascăli, inspirată de valorile credinței creștine și profesionalism pedagogic, va folosi acest instrument pentru creșterea calității demersului didactic, ca o nouă etapă în dezvoltarea carierei didactice.

Deși o bună parte din conținutul curricular este același de ani buni, dinamica personalității educabililor îi obligă pe toți dascălii la un *update*. Structura cognitivă și socio-afectivă a noilor generații de elevi impune o adaptare continuă a demersului didactic și o reinventare zilnică a educatorului. Evoluția socială pe care o resimțim cu toții se traduce într-un strigăt-îndemn adresat mediului educativ: *Semper altius* (Mereu mai sus!) Doar în măsura în care educația va fi realizată la standarde mai înalte putem spera la o societate mai bună, căci societatea de mâine este oglinda educației de astăzi.

În acest proces al evoluției sociale și educative, Biserica, prin natura ei, trebuie să își asume un rol determinant. Pe de o parte, transmiterea mesajului creștin, evanghelizarea, trebuie să folosească toate instru-mentele pe care noile științe le pun la dispoziție. Pe de

altă parte, doar impregnarea cu valori creștine a noilor structurilor sociale va putea conduce la o dezvoltare cu adevărat umană și echitabilă. Pentru Biserică, implicarea în educația noilor generații face parte din esența misiunii ei.

Proiectul Oficiului pentru Pastorație Școlară și Predarea Religiei în Școli din Dieceza Romano-Catolică de Iași acordă o mare atenție valorificării creativității și realizării unei comunități fraterne între educatorii, învățătorii și profesorii catolici din întreaga dieceză. Această revistă se vrea a fi un instrument util pentru împărtășirea exemplor de bune practici, un sprijin oferit cercetării metodice și teologice și, nu în ultimul rând, o platformă care stimulează și încurajează creativitatea și comuniunea.

Purtăm în noi noi experiențe și gânduri mărețe, care, dacă vor fi împărtășite, îi vor îmbogăți pe mulți.

Noua serie a revistei *Educatorul creștin* își propune să cuprindă între paginile ei articole scrise de educatori, învățători și profesori, structurate pe mai multe secțiuni: Editorial; Actualitate; Magisteriu; Didactica și metodică disciplinei; Educația religioasă; Articole și studii; Magiștri și discipoli; Resurse și bune practici. Nu mizăm pe o componentă elitistă a autorilor, ci ne dorim mai degrabă să oferim un impuls de creativitate dascălilor, pentru a o continua perfecționare.

”
Purtăm în noi
experiențe
și gânduri mărețe,
care, dacă vor fi împărtășite,
îi vor îmbogăți pe mulți.

PACTUL GLOBAL PENTRU EDUCAȚIE

Papa Francisc ne invită să mergem împreună

Lansarea unui eveniment mondial: „A reconstrui pactul educativ global”.

La data de 12 septembrie 2019, Sfântul Părinte a transmis un mesaj video prin care lansa invitația de a participa la inițiativa: „A reconstrui pactul educativ global” pentru ocrotirea „Casei comune” și o „alianță” între toate componentele societății în educația persoanei umane.¹

„Astăzi, – afirma Papa Francisc – mai mult ca niciodată, este necesar să unificăm eforturile într-o largă alianță educativă pentru a forma persoane mature, capabile să depășească fragmentările și contrapuneri și să reconstruiască țesutul de relații pentru o umanitate mai fraternă”.

Pontiful afirma necesitatea unui raport mai strâns între importanța ocrotirii planetei, „Casa noastră comună”, și refacerea unei alianțe între toate componentele persoanei umane – între studiu și viață, între generații, între profesori, elevi, familie și societatea civilă – pentru a îmbrățișa toate expresiile intelectuale, științifice, artistice, sportive, politice, antreprenoriale și solidare.

„Refacerea unei alianțe
între studiu și viață,
între generații,
între profesori, elevi,
familie și societatea civilă.”
Papa Francisc

„În acest scop – continua Papa Francisc – doresc să promovez un eveniment mondial în ziua de 14 mai 2020, care va avea ca temă *A reconstrui pactul educativ global*: o întâlnire pentru a revigora angajamentul pentru și împreună cu tinerele generații, reînnoind pasiunea pentru o educație mai deschisă și incluzivă, capabilă de ascultare răbdătoare, dialog constructiv și înțelegere reciprocă. Acum, mai mult ca niciodată, este nevoie de a unifica eforturile într-o largă alianță educativă pentru a forma persoane mature, capabile să depășească fragmentările și contrapuneri și să reconstruiască țesutul de relații pentru o umanitate mai fraternă”.

Propunerea Papei Francisc se inspiră din documentele Magisteriului Bisericii despre educație (Conciliul Ecumenic al II-lea din Vatican, Declarație despre educația creștină *Gravissimum educationis*, Congregația pentru Educația Catolică, *Educare all’umanesimo solidale*, Scrisoarea enciclică *Laudato si’* a Sfântului Părinte Papa Francisc despre îngrijirea casei comune). De asemenea, în mesajul său, Sfântului Părinte face trimitere și la Documentul de la Abu Dhabi, pe care l-a semnat la data de 4 februarie 2020. Sfântul Părinte a încredințat Congregației pentru

Educația Catholică organizarea evenimentului, care ar fi trebuit să se desfășoare la Roma, în zilele 10-17 mai 2020, iar agenda manifestărilor avea în program o serie de întâlniri complementare, precum „Satul Educației”, în cadrul cărora tineri studenți din întreaga lume ar fi trebuit să prezinte cele mai bune experiențe în domeniul educației.

Amânarea Pactului global asupra educației pentru 15 octombrie 2020

Marti, 3 martie 2020, Congregația pentru Educația Catholică a anunțat, printr-un comunicat de presă, că întâlnirea promovată de Papa Francisc cu scopul a revigora angajamentul educațional nu va mai avea loc în zilele 10-17 mai 2020, așa cum era programat inițial, ci va fi amânat pentru zilele 11-18 octombrie 2020.²

Incertitudinea legată de răspândirea Coronavirusului și deciziile luate de autoritățile publice la scară mondială au dus la hotărârea de a amâna așteptata întâlnire dedicată educației tocmai pentru a permite „o participare cât mai amplă și mai senină”.

Din motive de prudență sanitară, în acea perioadă, multe țări din care participanții urmau să vină la Roma au închis liniile aeriene cu Italia. Ceremonia de adeziune la Pactul global asupra educației a fost amânată pentru data de 15 octombrie 2020.

Congregația pentru Educația Catholică a continuat să pregătească această întâlnire de importanță fundamentală, după intențiile exprimate de Sfântul Părinte.

Relansarea evenimentului: Pactul global asupra educației

La 15 octombrie 2020, Sfântul Părinte Papa Francisc, printr-o conferință video organizată de Congregația pentru Educația Catholică, a relansat Pactul global asupra educației.³

Papa Francisc relansează proiectul unui pact global pentru educație ca un drum fundamental pentru a construi o lume mai fraternă și solidară, în pace și dreptate. „Criza prin care trecem – spune papa Francisc - este o criză globală, care nu se poate reduce sau limita la un singur domeniu sau sector. Este globală. Covid a permis să se recunoască în manieră globală că este în criză modul nostru de a înțelege realitatea și de a relaționa între noi”. Sfântul Părinte cere implicarea tuturor de a schimba mentalitatea în așa fel încât să se poată construi o societate a armoniei, deoarece educația este calea oricărei schimbări. Educația este antidotul individualismului și aici se află posibilitatea de a oferi speranța.

În mesajul său, Papa Francisc amintește că, după unele date recente, se vorbește despre o „catastrofă educativă” în fața celor „circa zece milioane de copii care ar putea să fie constrânși să părăsească școala din cauza crizei economice generate de Coronavirus, măbind o prăpastie educativă deja alarmantă (cu peste 250 de milioane de copii la vârsta școlară excluși de la orice activitate formativă)”.

Este timpul, subliniază Papa, „de a semna un pact educativ global pentru și cu tinerele generații, care să angajeze familiile, comunitățile, școlile și universitățile, instituțiile,

religiile, guvernării, întreaga omenire, în formare de persoane mature”.

Așadar, este necesar un „nou model cultural”. Cunoaștem puterea transformatoare a educației. „A educa – evidențiază Papa Francisc – este mereu un act de speranță” care distruge fatalismele, care transformă „logica sterilă și paralizantă a indiferenței într-o altă logică diferită, care să fie în măsură să primească apartenența noastră comună”.

„Noi considerăm că educația este una din căile cele mai eficiente pentru a umaniza lumea și istoria. Educația este mai ales o problemă de iubire și de responsabilitate care se transmite în timp din generație în generație”.

Angajarea pe care Papa o cere se concretizează în câteva puncte: în primul rând, să punem în centrul fiecărui proces educativ formal și informal persoana, valoarea sa, demnitatea sa, pentru a face să se evidențieze propriul său specific, frumusețea sa, unicitatea sa și, în același timp, capacitatea sa de a fi în relație cu ceilalți și cu realitatea care o înconjoară. În al doilea rând, să ascultăm glasul copiilor, al adolescenților și al tinerilor cărora le transmitem valori și cunoștințe, pentru a construi împreună un viitor de dreptate și de pace, o viață demnă pentru fiecare persoană. Apoi, să favorizăm participarea deplină a fetițelor și a adolescentelor la educație. În al patrulea rând, să vedem în familie primul și indispensabilul subiect

educator. Apoi, să educăm și să ne educăm, deschizându-ne față de cei mai vulnerabili și marginalizați. În al șaselea rând, să ne angajăm să studiem pentru a găsi alte moduri de a înțelege economia, de a înțelege politica, de a înțelege creșterea și progresul, pentru ca să fie cu adevărat în slujba omului și a întregii

familii umane în perspectiva unei ecologii integrate. Este important apoi să păstrăm și să cultivăm casa noastră comună, proiectând-o de la exploatarea resurselor sale, adoptând stiluri de viață mai sobre și tinzând spre utilizarea completă a energiilor regenerabile, care respectă ambi-

entul uman și natural conform principiilor de subsidiaritate, solidaritate și economia circulară.

Punctul de referință al acestui proiect educativ este „doctrina socială, care – remarcă Papa Francisc – inspirată din învățăturile Revelației și din umanismul creștin, se oferă ca o bază solidă și un izvor viu pentru a găsi căile de parcurs în actuala situație de urgență”. Apoi, „va trebui să se asigure tuturor accesul la o educație de calitate, la înălțimea demnității persoanei umane și a vocației sale la fraternitate”.

În ultimele luni, Pandemia nu a întrerupt parcursul acestor evenimente. Astfel, „Satul Educației”, unde pot fi prezentate cele mai bune experiențe educaționale internaționale, a fost transformat într-un spațiu virtual: au existat peste 70 de experiențe educaționale

*Educația este mai ales
o problemă de iubire
și de responsabilitate
care se transmite în timp
din generație în generație.*

desfășurate în lume și inspirate diferit de temele Pactului: demnitatea și drepturile omului, pacea și cetățenia, ecologia integrală, fraternitatea și dezvoltarea. Prin urmare, acest parcurs nu se termină aici.

Angajamentul OIEC pentru Pactul Educației

La data de 6 ianuarie 2021, la Sărbătoarea Epifania Domnului, Oficiul Internațional al Educației Catolice (OIEC) a trimis Papei Francisc o scrisoare de angajament la Pactul Global pentru Educație. În acest text, Philippe Richard, Secretarul General al OIEC scria:

„Pe 15 octombrie, ne-ați invitat să ne implicăm în Pactul Global pentru Educație. Cu OIEC, urmărim pas cu pas toate propunerile și reflecțiile dumneavoastră despre educație. De asemenea, am lucrat la enciclicele *Laudato Si'* și *Fratelli Tutti*, care însoțesc atât de bine gândirea Bisericii în jurul marilor întrebări ale lumii. Cu această modestă scrisoare de angajament, am dori să vă spunem că OIEC a auzit cererea dumneavoastră și că a ales să se angajeze, împreună cu dumneavoastră, în cadrul Pactului global pentru educație, pentru o educație al cărei obiectiv este mai întâi să

participe pe deplin la umanizarea lumii și în dezvoltarea unei civilizații a iubirii. În cadrul rețelei de școli catolice din întreaga lume, dorim să ne angajăm să promovăm cultura dialogului și satul educației. Suntem de acord cu dumneavoastră că educația nu mai poate fi limitată doar la zidurile clasei și la cultura rezultatelor. Am lansat deja câteva proiecte care permit școlilor și în special copiilor care frecventează aceste școli să trăiască noi experiențe, bazate pe întâlnirea cu alții dincolo de clasă și participarea la dezvoltarea lumii într-un spirit de justiție socială, respect pentru creație și primire a celorlalți, în diferența lor. De asemenea, ne-am apropiat de frații și surorile noastre protestante, cu care vom lucra mai mult împreună pentru a promova o nouă educație, centrată pe dezvoltarea integrală a persoanei umane.

Dar toate acestea sunt încă foarte modeste. Mai sunt atât de multe de făcut, atât de mulți oameni de întâlnit cu care să împărtășim cei mai mici numitori comuni din punct de vedere al speranței și toate acestea atât de urgent! Știm că acceptarea de a merge pe noi căi educaționale necesită schimbări profunde în mentalitate și obiceiuri. Știm că trebuie să acceptăm curajos să ne lăsăm năvoadele pentru a-l urma pe Isus, care ne cheamă la schimbări uneori radicale. Dar fără triumfalism și cu convingere, venim să vă asigurăm de angajamentul nostru. Va trebui să aprofundăm această propunere, să formăm comunități educaționale și să le facem entuziaști, să ieșim și să găsim alte experiențe educaționale în afara școlii și, mai presus de

toate, să oferim celor 65 de milioane de tineri care frecventează școlile catolice din întreaga lume experiențe în afara școlii. apropiați de cei care nu îi frecventează, astfel încât, împreună cu ei, să participe la construirea unei lumi mai echitabile, mai, mai respectuoase ecosistemelor.

Știm că Duhul Sfânt ne va ajuta să discernem implementarea acestui angajament, atâta timp cât nu începem de la zero. Am adunat deja mii de experiențe trăite, cel mai adesea în anonim, care reflectă deja spiritul Pactului și cele șapte angajamente pe care ni le-ați sugerat. De asemenea, putem beneficia de munca extraordinară întreprinsă de congregațiile religioase în serviciul educației timp de câteva secole.

Așa că vom începe să lucrăm, călăuziți de Duhul Sfânt. Și vom ști să ne bazăm pe puterea convingerii dumneavoastră și pe cea a Bisericii, care are rădăcini în puterea Evangheliei, pentru a ne ajuta să mergem mai departe. Pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea lumii.”

La data de 10 aprilie 2021, Mons L. Roberto Cona, a răspuns Secretarului General al OIEC, la scrisoarea din 6 ianuarie 2021, prin aceste cuvinte:

„Scrisoarea dumneavoastră din data de 6 ianuarie a fost foarte bine primită de Sanctitatea Sa Papa Francisc. Acesta mă delegă să vă mulțumesc pentru angajarea dumneavoastră în cadrul Pactului Educativ Mondial.

Sfântul Părinte se bucură, de asemenea, pentru inițiativele dumneavoastră, organizate

În spiritul enciclicilor *Laudato Si'* și *Fratelli tutti*, care urmăresc participarea educației la umanizarea lumii. Sanctitatea Sa vă încurajează în misiunea dumneavoastră și vă invită să dezvoltați în tineri preocupările pentru viitor. Într-adevăr, așa cum ne îndeamnă Papa, este necesar să *demarăm procese de întâlnire, procese care să poată construi un popor capabil să adune diferențele. Să-i înarmăm pe fiii noștri cu armele dialogului! Să-i învățăm bătălia bună a întâlnirii!* (*Fratelli tutti*, 217). În această speranță, Papa vă asigură de rugăciunea sa pentru toate intențiile dumneavoastră. Dorindu-vă dumneavoastră și tuturor membrilor OIEC un timp pascal rodnic, Papa Francisc vă încredințează mijlocirii Fecioarei Maria și vă acordă binecuvântarea sa.”

În urma aderării OIEC la Pactul Global pentru Educație a fost publicat un ghid în cinci limbi cu patru etape diferite pentru a ajuta centrele și entitățile să cunoască, să înțeleagă, să analizeze, să dezbată, să experimenteze și să creeze Pactul din fiecare realitate educațională locală. Ghidul oferă îndrumări cu privire la ce să facem și cu cine, cum să lucrăm împreună și cu ce metodologii. Unele resurse sunt, de asemenea, oferite și cele mai inspirate acțiuni întreprinse la nivel local sunt invitate să fie împărtășite.

Etapa 1: Lucrați la pact în fiecare centru educațional.

Etapa 2: Construiți pactul cu alte centre ale orașului.

Etapa 3: Construiți din comunitățile locale.

Etapa 4: Construiți pactul la nivel național sau internațional.⁴

Referințe bibliografice

¹ Cf. https://www.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2019/documents/papa-francesco_20190912_videomessaggio-patto-educativo.html

² Cf. <https://www.vaticannews.va/ro/vatican/news/2020-03/global-compact-on-education-amanta-din-mai-octombrie-2020.html>

³ Cf. https://www.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2020/documents/papa-francesco_20201015_videomessaggio-global-compact.html

⁴ Cf. <http://oiecinternational.com/fr/pacte-educatif-global-lengagement-de-loiec/>

SCRISOARE PASTORALĂ ADRESATĂ PREȘEDINȚILOR CONFERINȚELOR EPISCOPALE CU PRIVIRE LA PREDAREA RELIGIEI ÎN ȘCOLI

Roma, 5 mai 2009

Eminență/Excelența voastră,

Natura și rolul predării religiei în școli a devenit obiect al dezbaterii, iar, în unele cazuri, obiect al unor noi reglementări civile, care tind să o înlocuiască cu alte învățături despre actul religios într-un sens multiconfesional, sau cu o educație etică și cultural-religioasă, chiar în contradicție cu alegerile și orientarea educativă pe care părinții și Biserica intenționează să o ofere formării noilor generații.

De aceea, prin intermediul acestei *Scrisori Circulare* adresată Președinților Conferințelor Episcopale, Congregația pentru Educație Catolică crede că este necesar să reafirme câteva principii care sunt înrădăcinate în învățătura Bisericii, drept clarificare și instruire cu privire la rolul școlii în formarea catolică a noilor generații; cu privire la natura și identitatea școlii catolice; cu privire la predarea religiei în școală; cu privire la libertatea alegerii unei școli și a unei educații religioase confesionale.

I. Rolul școlii în formarea catolică a noilor generații

1. Astăzi, educația este o responsabilitate complexă, ce devine tot mai dificilă din cauza schimbărilor rapide din punct de vedere

social, economic și cultural. Misiunea ei specifică rămâne formarea integrală a persoanei umane. Copiilor și tinerilor trebuie să le fie garantată posibilitatea de a-și dezvolta armonios darurile fizice, morale, intelectuale

și spirituale; ei trebuie, totodată, să fie ajutați să-și perfecționeze simțul responsabilității, să învețe să folosească corect libertatea și să participe activ la viața socială (cf. *Codul de drept canonic*, can. 95; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 629). O formă de educație care ignoră sau

marginalizează dimensiunile morale și religioase ale persoanei reprezintă o piedică pentru educația completă, deoarece „copiii și tinerii trebuie ajutați să aprecieze cu conștiință dreaptă valorile morale și să le îmbrățișeze prin adeziune personală, precum și să-l cunoască și să-l iubească pe Dumnezeu în mod total”. De aceea, Conciliul al II-lea din Vatican a cerut și i-a îndemnat pe „toți conducătorii de popoare și pe aceia care au răspunderi în domeniul educației să aibă grijă ca tineretul să nu fie niciodată privat de acest drept sacru” (*Gravissimus educationis*, 1).

2. O astfel de educație cere contribuția multor subiecți educativi. Părinții, întrucât au

” Copiilor și tinerilor trebuie să le fie garantată posibilitatea de a-și dezvolta armonios darurile fizice, morale, intelectuale și spirituale.

transmis viața copiilor lor, sunt primii și principalii educatori (cf. *Gravissimus educationis*, 3; Ioan Paul al II-lea, Exortăția apostolică *Familiaris consortio*, 22 noiembrie 1891, nr. 36; *Codul de drept canonic*, can. 793; *Codul Canoanelor Bisericilor Orientale*, can. 627). Din acest motiv, le revine părinților catolici responsabilitatea de a căuta să ofere o educație creștină copiilor lor (*Codul de drept canonic*, can. 226; *Codul Canoanelor Bisericilor Orientale*, can. 627). În realizarea acestei datorii primare, părinții au nevoie de ajutorul subsidiar al societății civile și al altor instituții. Într-adevăr, „Familia este prima, dar nu unica și exclusiva comunitate educativă” (*Familiaris consortio*, 40; cf. *Gravissimus educationis*, 3).

”

Deși munca educativă este realizată de diferiți subiecți, părinții sunt primii responsabili de educație.

3. „Între toate mijloacele de educație, o importanță deosebită o are școala” (*Gravissimus educationis*, 5), deoarece „este principalul ajutor al părinților în împlinirea misiunii lor educative” (*Codul de drept canonic*, can. 796 art. 1), în

special pentru a favoriza transmiterea culturii și educației pentru a trăi împreună. În acest context, în conformitate cu legislația internațională și drepturile omului, „Dreptul părinților la alegerea unei educații conforme credinței religioase trebuie să fie în mod absolut asigurat.” (*Familiaris consortio*, 40). Părinții catolici „să-și încredințeze copiii acelor școli în care este prevăzută educația catolică” (*Codul de drept canonic*, can. 798) și, când acest lucru nu este posibil, ei trebuie să suplinească această lipsă în alte moduri (cf. *Ibidem*).

4. Conciliul al II-lea din Vatican reamintește „părinților că au datoriat gravă de a orându-i totul și chiar de a pretinde” ca fiii lor să poată primi o educație morală și religioasă „și să progreseze în formarea creștină în același ritm în care înaintează în formarea profană. De aceea, Biserica felicită autoritățile și societățile civile care, ținând seama de pluralismul societății de astăzi și garantând dreapta libertate religioasă, sprijină familiile pentru ca în toate școlile copiii să poată primi o educație conformă cu principiile morale și religioase ale familiilor lor” (*Gravissimus educationis*, 7).

În concluzie:

- *Educația astăzi este o lucrare complexă, vastă și urgentă. Complexitatea aceasta ne împinge să riscăm să pierdem esențialul, adică formarea persoanei umane în integralitatea ei, în mod special în ceea ce privește dimensiunea religioasă și spirituală.*

- *Deși munca educativă este realizată de diferiți subiecți, părinții sunt primii responsabili de educație.*

- *Această responsabilitate este exercitată, de asemenea, prin dreptul de a alege o școală care garantează o educație în conformitate cu propriile noastre principii religioase și morale.*

II. Natura și identitatea școlii catolice: dreptul la o educație catolică pentru familie și pentru elevi. Subsidiaritatea și colaborarea educațională

5. Școala catolică joacă un rol important în educare și formare. Multe comunități și congregații religioase s-au distins și continuă în mod laudabil să se dedice slujirii educației școlare. Cu toate acestea, întreaga comunitate creștină și, în mod special, episcopii diecezani poartă responsabilitatea „de a orându-i tot ceea ce este necesar ca toți credincioșii să beneficieze de educația catolică” (*Codul de drept canonic*, can. 794 art. 2) și, mai precis, să aibă „școli în care să se dea o educație pătrunsă de spirit creștin” (*Codul de drept canonic*, can. 802; cf. *Codul Canoanelor Bisericilor Orientale*, can. 635).

6. O școală catolică se caracterizează prin legătura instituțională pe care o păstrează cu ierarhia Bisericii, ceea ce garantează că predarea și educarea sunt întemeiate pe principiile credinței catolice și realizate de profesori care se remarcă prin doctrină dreaptă și prin viață morală (cf. *Codul de drept canonic*, can. 803; *Codul Canoanelor Bisericilor Orientale*, can. 632 și can.

639). În aceste centre educaționale, care sunt deschise tuturor celor care împărtășesc și respectă proiectul lor educativ, atmosfera școlară trebuie să fie pătrunsă de spiritul evanghelic al libertății și carității, care favorizează dezvoltarea armonioasă a fiecărei persoane. În acest mediu, întreaga cultură umană este armonizată cu mesajul mântuirii, astfel încât cunoașterea lumii, a vieții, a omului, pe care elevii în mod gradual o

” Este de dorit ca, pentru formarea persoanei, să existe o mare armonie educațională între școală și familie, pentru a evita tensiunile sau rupturile în proiectul educațional.

dobândesc, să fie luminată de evanghelie (cf. *Gravissimus educationis*, 8; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 634 art. 1).

7. În felul acesta, este asigurat dreptul familiilor și al elevilor la o educație catolică autentică și, în același timp, sunt realizate și finalitățile culturale și cele ale formării umane și academice a tinerilor, ce caracterizează orice școală (cf. *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 634 art. 3; *Codul de drept canonic*, can. 806 art. 2).

8. Chiar dacă știm cât de dificil este lucrul acesta astăzi, este de dorit ca, pentru formarea persoanei, să existe o mare armonie educațională între școală și familie, pentru a evita tensiunile sau rupturile în proiectul educațional. Prin urmare, este necesar să existe o colaborare strânsă și activă între părinți, profesori și conducătorii școlilor; este oportun să încurajăm mijloacele prin care părinții să participe la viața școlii: asociații, reuniuni etc. (cf. *Codul de drept canonic*, can. 796 art. 2; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 639).

9. Libertatea părinților, asociațiilor și instituțiilor intermediare, la fel ca și a Ierarhiei Bisericii, de a promova școli cu identitate catolică, reprezintă un exercițiu al principiului subsidiarității. Acest principiu exclude „orice monopol asupra școlii, monopol care se opune drepturilor înăscute ale persoanei umane, precum și dezvoltării și răspândirii culturii, conviețuirii pașnice a cetățenilor

precum și pluralismului existent astăzi în numeroase societăți” (*Gravissimus educationis*, 6).

În concluzie:

„Școala catolică este un adevărat subiect eclezial datorită activității sale școlare, în care credința, cultura și viața e unesc în armonie.

- Școala catolică este un adevărat subiect eclezial datorită activității sale școlare, în care credința, cultura și viața se unesc în armonie.

- Este deschisă tuturor celor care doresc să împărtășească proiectul ei educativ, inspirat din principii creștine.

- Școala catolică este expresia comunității ecleziale, iar catolicitatea sa este garantată de autoritățile competente (ordinariul locului).

- Li se asigură părinților catolici libertatea de a alege și este o expresie a pluralismului școlar.

- Principiul subsidiarității reglementează colaborarea dintre familie și diferitele instituții dedicate educației.

III. Predarea religiei în școală

a) Natura și finalitatea

10. Predarea religie în școală este o exigență a concepției antropologice deschise dimensiunii transcendente a ființei umane: e un aspect al dreptului la educație (cf. *Codul de drept canonic*, can. 799). Fără această disciplină, elevii ar fi privați de un element esențial al formării și dezvoltării lor personale, care îi ajută pe ei să atingă o armonie vitală între credință și cultură. Formarea morală și educația religioasă, de asemenea, favorizează dezvoltarea responsabilității personale și

sociale, precum și a altor virtuți civice, și reprezintă, prin urmare, o contribuție importantă la binele comun al societății.

11. În acest domeniu, într-o societate pluralistă, dreptul la libertatea religioasă cere atât asigurarea predării religiei în școală, cât și garanția că această educație este predată în acord cu convingerile părinților. Conciliul al II-lea din Vatican reamintește: „[părinții] au dreptul de a hotărî forma de educație religioasă ce urmează a fi dată copiilor lor, conform cu propria convingere religioasă (...). Drepturile părinților sunt încălcate când copiii lor sunt siliți să frecventeze cursuri școlare care nu corespund convingerii religioase a părinților sau dacă este impusă o formă unică de educație din care formarea religioasă este total exclusă.” (*Dignitatis humanae*, 5; cf. *Codul de drept canonic*, can. 799; Sfântul Scaun, *Carta drepturilor familiei*, 24 noiembrie 1983, 5, c-d). Această afirmație găsește confirmare în *Declarația universală a drepturilor omului* (art. 26) și în multe alte declarații și convenții ale comunității internaționale.

12. Marginalizarea predării religiei în școli este echivalentă, cel puțin în practică, cu asumarea unei poziții ideologice care poate induce elevii în eroare sau le poate aduce un prejudiciu. Pe de altă parte, dacă predarea religiei se limitează la prezentarea diferitelor religii, într-un mod comparativ și „neutru”, se poate crea confuzie sau genera relativism sau indiferentism religios. În această privință, papa Ioan Paul al II-lea explica: „Problema educației catolice include (...) învățământul

religios în ambientul general al școlii, indiferent că este catolică sau de stat. Familiile credincioșilor au dreptul la o asemenea educație; ei trebuie să aibă garanția că școlile publice – pentru că sunt deschise tuturor – nu doar că nu vor pune credința fiilor lor în pericol, ci chiar vor completa formarea lor integrală cu un învățământ religios adecvat. Acest principiu trebuie inclus în conceptul de libertate religioasă și de stat cu adevărat democratic, care, prin urmare, în acord cu natura sa cea mai profundă și adevărată, se pune el însuși în slujba cetățenilor, a tuturor cetățenilor, respectând drepturile și convingerile lor religioase” (*Discurs adresat cardinalilor și colaboratorilor Curiei Romane*, 28 iunie 1984).

13. Cu aceste ipoteze, se înțelege că predarea religiei catolice are specificitatea ei prin raportarea la celelalte discipline școlare. Într-adevăr, așa cum arată Conciliul al II-lea din Vatican: „Puterea civilă, a cărei menire este să asigure binele comun temporal, trebuie, desigur, să recunoască și să favorizeze viața religioasă a cetățenilor, însă trebuie spus că își depășește limitele dacă își arogă dreptul de a dirija sau de a împiedica actele religioase.” (*Dignitatis humanae*, 3) Pentru toate aceste motive, depinde de Biserică să stabilească adevăratele conținuturi pentru predarea religiei catolice în școală, ceea ce garantează, atât pentru părinți cât și pentru elevi, autenticitatea învățaturii care se transmite, ca fiind catolică.

14. Biserica recunoaște această responsabilitate ca fiind propria *ratione materiae* și

sustine că este de competența sa, indiferent de natura școlii (de stat sau nu, catolică sau necatolică) în care este predată. Prin urmare, „Învățătura și educația religioasă catolică date în orice școală sau transmise prin diferite instrumente de comunicare socială sunt supuse autorității Bisericii; este de datoria Conferinței Episcopilor să dea norme generale cu privire la această sferă de activitate (...), iar datoria episcopului diecezan este de a o organiza și de a o supraveghea.” (Codul de drept canonic, can. 804 art. 1; cf. Codul Canoanelor Bisericilor Orientale, can. 636).

b) Predarea religiei în școala catolică

15. Predarea religiei în școlile catolice face parte din proiectul lor educațional, de fapt „Caracterul propriu și motivația profundă a școlii catolice, pe care chiar părinții catolici ar trebui să o prefere, constă cu siguranță în calitatea învățământului religios integrat în educația elevilor.” (Ioan Paul al II-lea, Exortația Apostolică *Catechesi tradendae*, 16 octombrie 1979, 69).

16. În școlile catolice, ca oriunde în altă parte, libertatea religioasă a elevilor necatolici și a părinților lor trebuie respectată. Acest lucru, e clar, că nu împiedică dreptul-datoria Bisericii „să-și propovăduiască și să-și mărturisească public credința, oral și în scris”, ținând cont că „în răspândirea credinței religioase și în introducerea unor practici, ele trebuie să se abțină întotdeauna de la orice fel

de acțiune care ar aduce constrângere sau o atragere necinstită ori incorectă” (*Dignitatis humanae*, 4).

c) Predarea religiei catolice din punctul de vedere al culturii și al relației sale cu cateheza

17. Predarea religiei în școli se potrivește cu

misiunea evanghelizatoare a Bisericii. Este diferită și complementară catehezei parohiale și celorlalte activități, cum ar fi educația creștină în familie sau inițiativele de formare permanentă a credincioșilor. Pe lângă mediul diferit în care se realizează fiecare, și finalitățile pe care

ele le urmăresc sunt diferite: cateheza are ca finalitate promovarea adeziunii personale la Cristos și maturizarea vieții creștine în diferitele ei aspecte (cf. Congregația pentru Cler, *Directorul general pentru cateheză*, 15 august 1997, nr. 80-87); în timp ce prin predarea în școală a religiei se transmit elevilor cunoștințe despre identitatea creștinismului și viața creștină. De asemenea, papa Benedict al XVI-lea, vorbindu-le profesorilor de religie, a subliniat nevoia „de a lărgi domeniul raționalității noastre, pentru a-l redeschide marilor întrebări cu privire la adevăr și la bine, de a îmbina între ele teologia, filosofia și știința, în deplin respect pentru metodele proprii și pentru autonomia lor reciprocă, dar, de asemenea, în conștiința unității lor intrinseci, care le ține împreună. Dimensiunea religioasă este, într-adevăr, intrinsecă realității culturale, contribuie la formarea

”
Predarea religiei
în școala catolică
este o caracteristică
esențială a proiectului
ei educațional.

globală a persoanei și face posibilă transformarea cunoașterii în înțelepciunea vieții”. Predarea religiei catolice contribuie la împlinirea acestui scop, prin care „școala și societatea sunt îmbogățite cu adevărate laboratoare ale culturii și umanității, în care, prin descifrarea contri-buției semnificative a creștinismului, persoana este pregătită să descopere binele și să crească în responsabilitate, să caute să compare și să remodeleze simțul critic, să se atingă de darurile trecutului pentru a înțelege mai bine prezentul și pentru a putea planifica înțelept viitorul.” (Discurs adresat profesorilor de religie catolică, 25 aprilie 2009).

18. Specificitatea acestei discipline nu o face să rămână în afara statutului natural de disciplină școlară; din contra, păstrarea acestui statut este o condiție a eficienței sale: „este necesar ca predarea religiei în școală să apară ca o disciplină școlară cu aceleași exigențe cu privire la ordinea și rigoarea pe care le au și celelalte discipline. Ea trebuie să prezinte mesajul și evenimentul creștin cu aceeași seriozitate și profunzime pe care le mobilizează și celelalte discipline pentru a-și prezenta cunoștințele. Alături de acestea, predarea religiei nu se prezintă ca un accesoriu, ci ca elementul unui indispensabil dialog interdisciplinar”.

(Directoriu general pentru cateheză, 73)

Biserica face
tot ceea ce poate
pentru a oferi
creștinilor formarea
de care au nevoie.

În concluzie:

- Libertatea religioasă este fundamentul și garanția prezenței disciplinei religie în sfera școlii publice.

- Condiția ei culturală este o viziune cu privire la persoana umană deschisă spre transcendent.

- Predarea religiei în școala catolică este o caracteristică esențială a proiectului ei educațional.

- Predarea religiei este diferită și complementară catehezei, deoarece în școală educația nu pretinde asentimentul credinței, ci oferă cunoașterea identității creștinismului și a vieții creștine. Mai mult, ea îmbogățește Biserica și umanitatea cu ateliere de cultură și umanitate.

IV. Libertatea educației,

libertatea religioasă și educația catolică

19. În concluzie, dreptul părinților și al copiilor la educație și libertate religioasă sunt exercitate în mod concret prin:

a) Libertatea de a alege școala. „Părinții, având datoria și dreptul, primordiale și inalienabile, să-și educe copiii, trebuie să se bucure de o libertate reală în alegerea școlii. Așadar, statul, al cărui rol este de a ocroti și apăra libertățile cetățenești, respectând dreptatea distributivă, trebuie să repartizeze fondurile publice de așa manieră încât părinții să poată alege școala pentru copiii lor în mod într-adevăr liber, după conștiință” (Gravissimus educationis, 6; cf. Dignitatis

humanae, 5; *Codul de drept canonic*, can. 797; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 627 art. 3).

b) *Libertatea de a primi, în unitățile școlare, un învățământ religios confesional* care integrează propria tradiție religioasă în formarea culturală și academică adecvată școlii. „Credincioșii să facă tot posibilul ca, în societatea civilă, legile care reglementează formarea tinerilor să aibă în vedere și educația lor religioasă și morală în școală, după conștiința părinților.” (*Codul de drept canonic*, can. 799; cf. *Gravissimus educationis*, 7, *Dignitatis humanae*, 5).

Într-adevăr, instruirea și educația religioasă catolică realizată în orice școală este supusă autorității Bisericii (cf. *Codul de drept canonic*, can. 804 art. 1; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 636).

20. Biserica este conștientă că în multe locuri, acum ca și în perioada dinainte, libertatea religioasă nu este pe deplin respectată, atât din punct de vedere legal cât și în practică (cf. *Dignitatis humanae*, 13). În aceste circumstanțe, Biserica face tot ceea ce poate pentru a oferi creștinilor formarea de care au nevoie (cf. *Gravissimus educationis*, 7; *Codul de drept canonic*, can. 798; *Codul Canoanelor Bisericii Orientale*, can. 637). În același timp, în acord cu misiunea ei (cf. *Gaudium et spes*, 76), ea niciodată nu se oprește din a denunța nedreptatea ce se săvârșește atunci când elevii catolici și familiile lor sunt privați de drepturile lor educaționale, iar libertatea educațională este afectată. Ea îi îndeamnă pe toți creștinii să se angajeze ca aceste drepturi să devină eficiente (cf. *Codul de drept canonic*, can. 799).

Această Congregație pentru Educație Catolică este sigură că principiile menționate

mai sus pot contribui la găsirea unui acord tot mai mare între angajarea în educație, care este o parte esențială în misiunea Bisericii, și aspirația națiunilor de a dezvolta o societate care să fie echitabilă și care respectă demnitatea fiecărei persoane.

În ceea ce o privește, Biserica, exercitând *diaconia* adevărului în mijlocul oamenilor, oferă fiecărei generații revelarea lui Dumnezeu de la care se pot învăța adevărurile ultime despre viață și despre sfârșitul istoriei. Într-o lume secularizată, caracterizată de fragmentarea cunoașterii și confuzie morală, această datorie nu este ușoară. Ea implică întreaga comunitate creștină și constituie o provocare pentru educatori. Cu toate acestea, ne susține certitudinea, cum afirma Benedict al XVI-lea că „nobilele scopuri... ale educației, fundamentate pe unitatea adevărului și pe slujirea persoanei și a comunității, devin un instrument de speranță deosebit de puternic” (*Discurs adresat educatorilor catolici*, 17 aprilie 2008).

Vă cerem, excelențele voastre, să faceți cunoscut conținutul acestei *Scrisori Circulare* tuturor celor implicați în slujirea educativă și în misiunea Bisericii. Vă mulțumim pentru amabilitatea voastră și, în comuniune de rugăciune cu Sfânta Fecioară Maria, Mamă și Învățătoare a educatorilor, profităm cu plăcere de circumstanță pentru a exprima sentimentele noastre de înaltă stimă și considerație.

Card. Zenon Grocholewski, prefect
† Jean-Louis Brugues, O.P., secretar

Traducere: pr. prof. Petru-Sebastian Tamaș

INTER – ȘI TRANSDISCIPLINARITATEA - CONCEPTE CONTEMPORANE ÎN EDUCAȚIE -

În științele educației se observă, în ultimele decenii, o tendință de integralizare a disciplinelor școlare.

Abordarea integralizată în învățământul școlar apare din imposibilitatea uneia din discipline, oricare ar fi din ele (fizica, biologia, chimia, matematica, geografia, istoria etc.) de a rezolva problemele complexe ale caracterului integrat al vieții, al lumii în care trăim. Abordarea educației prin discipline școlare este un proces de cunoaștere științifică ce urmărește dezvoltarea capacităților de a forma cunoștințe epistemologice dintr-un anumit domeniu, independent de realizările obținute în alte domenii de cunoaștere.

Integralizarea situează procesul de predare-învățare în învățământul școlar pe unicitatea cunoașterii și pune pe primul plan coerența și logica ansamblului de cunoștințe din diferite domenii. De exemplu, abordarea integralizată inter/ transdisciplinară constă în formarea unui sistem de cunoștințe științifice comune diverselor discipline tradiționale, inclusiv și posibilitatea apariției unei noi discipline școlare care rezultă din acest sistem.

Modernizarea sistemului educațional în general și a conținutului, în special, prin abordarea integralizată a disciplinelor școlare, reprezintă una din problemele politicii curriculare actuale. Promovarea unei viziuni

integralizate în cunoașterea științifică a realității nu este nouă. În cadrul cercetărilor științifice fundamentale aceasta a fost impusă permanent din cauza necesității cunoașterii pentru:

- A aborda integral fenomenele;
- A corela informația științifică din diferite domenii;
- A aplica metode de cercetare specifice tuturor domeniilor de cunoaștere.

Principiul de integralizare, ca modalitate de organizare a conținuturilor educaționale, a fost aplicat la începutul întemeierii școlii și anume de către sofștii greci care defineau programul *enkyklios paidea* – învățământ conceput pentru a oferi elevului un *orizont unitar* al fundamentelor educației intelectuale. Odată cu evoluția spre specializare pe domenii de cunoaștere și cercetare științifică, acestea au fost progresiv limitate și separate.

În istoria pedagogiei, principiul de integralizare a fost teoretizat continuu, chiar și atunci când a fost foarte rar aplicat în practica școlară.

În opinia lui M. Stoica, în organizarea conținuturilor învățământului sunt cunoscute patru direcții, fiecare având avantaje și limite:

– *organizarea disciplinară* – care pune la bază criteriul diviziunii cunoștințelor științifice,

conform disciplinelor tradiționale: fizica, biologia, chimia, matematica, etc. O astfel de organizare centreează activitatea profesorului prioritar pe disciplina școlară pe care o predă și mai puțin pe activitatea de dezvoltare individuală și intelectuală a elevului.

„Unii cercetători sunt conștienți de necesitatea interpătrunderii disciplinelor școlare pentru progresul cunoașterii.

– *organizarea pluridisciplinară* – care presupune organizarea conținuturilor în jurul unei probleme comune, cum ar fi: energia, locomoția, alimentația etc. pentru rezolvarea cărora se cer cunoștințe din fizică, biologie, chimie;

– *organizarea interdisciplinară* – care răspunde atât cerințelor sociale, cât și ale progresului științei privind formarea personalității omului contemporan. Interdisciplinaritatea are un caracter deschis restrukturării și inovării conținuturilor, permițând astfel transferul cunoștințelor pe orizontală:

- între mai multe domenii învecinate;
- între mai multe teme sau probleme studiate;
- transferul metodelor și strategiilor de cercetare științifică;
- transferul conceptelor între discipline.

Corelarea interdisciplinară pe orizontală a conținuturilor evidențiază:

a) aplicabilitatea comună; b) stimularea raporturilor formative; c) echilibrul cunoștințe/ competențe – învățare; d) finalitate.

Interdisciplinaritatea este orientată să furnizeze elevilor posibilitatea de a se familiariza cu concepte și principii generale comune mai

multor discipline și să ghideze în contexte cât mai variate (teoria ansamblurilor, logică, teoria generală a sistemelor, conexiuni dintre diverse cunoștințe științifice).

– *organizarea transdisciplinară* – care vizează integralizarea selectivă a mai multor discipline de învăță-

mânt în una nouă de sinteză sau într-un domeniu de cunoaștere, permițând astfel predarea integrală a informației științifice.

După cum menționează N. Basarab, „disciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea sunt cele patru săgeți ale unui și aceluiași arc – cel al *cunoașterii*”.

Problemele inter și transdisciplinarității în științele fundamentale se află printre marile întrebări ale cunoașterii științifice contemporane, interesând pe cercetători, savanți din cele mai variate domenii. Pentru științele educației, rezolvarea problemelor complexe ale inter și transdisciplinarității reprezintă una din cele mai importante premise teoretice și practice. Unii cercetători sunt conștienți de necesitatea interpătrunderii disciplinelor școlare pentru progresul cunoașterii, de necesitatea de a intercorela unele discipline cu altele, de a le unifica într-un tablou științific comun al cunoașterii epistemologice și chiar de a căuta un sistem unitar al cunoașterii pedagogice contemporane.

În cele ce urmează ne vom referi la conceptele de *interdisciplinaritate* și *trans-*

disciplinaritate contextualizate în aspect psihopedagogic.

Interdisciplinaritatea a apărut ca reacție la dezintegrarea spațiului intelectual modern, fiind „o măsură de apărare disperată care vizează păstrarea caracterului global al intelectului”.

În lucrările de specialitate, conceptul de interdisciplinaritate a fost definit dintr-o perspectivă dublă, anume:

- *epistemologică* – care se realizează la intersecția disciplinelor școlare la nivel teoretic și metodologic;
- *pragmatică* – care se realizează prin aplicarea soluțiilor elaborate.

Din această perspectivă, conceptul de interdisciplinaritate unifică cunoașterea și acțiunea didactică, oferind o imagine unitară asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul disciplinelor școlare care facilitează contextualizarea și aplicarea cunoștințelor școlare în diferite situații de viață.

N. Basarab consideră că interdisciplinaritatea se fundamentează pe transferul metodelor de la o disciplină la alta și vorbește de *trei grade* de interdisciplinaritate:

- *aplicativ* – din transferul de metode rezultă aplicații practice concrete;
- *epistemologic* – din asimilarea metodelor din alte domenii în cadrul unei anumite discipline rezultă analize interesante referitoare la propria epistemologie;

- *generator de noi discipline* – din transferul de metode dintre două sau mai multe discipline generează o disciplină nouă.

Astfel, *interdisciplinaritatea*, definită din perspectiva pedagogică, reprezintă un ansamblu de relații și interacțiuni dintre diferite conținuturi angajate la nivelul unui demers didactic și educativ în scopul formării-dezvoltării personalității elevului.

Interdisciplinaritatea în raport cu transdisciplinaritatea este o formă mai puțin dezvoltată a comunicării, coordonării și integralizării unor discipline școlare.

Transdisciplinaritatea este descrisă în literatura pedagogică ca o formă de interpătrundere a mai multor discipline școlare astfel, încât să conducă cu timpul la apariția unui fenomen

real de cunoaștere.

N. Basarab menționează că transdisciplinaritatea „este – așa cum indică prefixul „*trans*” – ceea ce se află în același timp și între discipline, și înăuntrul diverselor discipline, și dincolo de orice disciplină școlară”. Spațiul dintre discipline și de dincolo de discipline al transdisciplinarității este *plin* de informație științifică. Unul din imperativele transdisciplinarității îl reprezintă *unicitatea cunoașterii științifice* realizată prin finalitatea de *înțelegere a lumii* prezente.

La nivel curricular transdisciplinaritatea reprezintă cel mai distins grad de integralizare,

”
Spațiul
dintre discipline
și de dincolo de discipline
al transdisciplinarității
este plin de informație
științifică.

ajungând adesea până la fuziune (unificare). *Fuziunea* este faza cea mai complexă și mai radicală a integralizării. În plan curricular se disting două tipuri de transdisciplinaritate :

- *instrumentală* – care furnizează elevului metode de muncă intelectuală transferabile la situații cu care acesta se confruntă. Transdisciplinaritatea instrumentală este orientată spre rezolvarea anumitor probleme și nu pe achiziționarea de cunoaștere;
- *comportamentală* – care urmărește să ajute elevul „să-și organizeze fiecare dintre demersurile sale în situații diverse”. Transdisciplinaritatea comportamentală are la bază psihologia procesului de învățare, situându-se permanent într-o strânsă legătură pentru cel ce învață cu situațiile semnificative din viață.

Problema transdisciplinarității are cel puțin două laturi esențiale:

- *filozofică* – ce ține de promovarea unei viziuni și înțelegeri noi a realității în general și a realității educaționale în mod special, ceea ce va conduce la formarea *atitudinii* transdisciplinare;
- *metodologică* – ce ține de dezvoltarea unor modalități concrete de utilizare a diverselor trepte ale integralizării în procesul educațional ceea ce va conduce la formarea *competențelor transversale*.

Analiza relațiilor la nivel conceptual dintre inter și transdisciplinaritate ne sugerează stabilirea unor puncte comune în educație, cum ar fi:

- formarea unei imagini unitare asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul diferitelor discipline școlare;
- formarea unei viziuni unitare în educație privind cunoașterea epistemologică;
- dezvoltarea capacităților de integralizare și reconstruire a informațiilor științifice;
- valorificarea diverselor cunoștințe științifice în scopul rezolvării unor situații semnificative;
- formarea unei gândiri flexibile deschise la idei și influențe noi;
- dezvoltarea comunicării științifice prin verbalizarea gândirii;
- dezvoltarea unor scheme de cunoaștere a naturii și culturii universale și de descoperire a propriului *Eu – creator*.

Aceste condiții reprezintă un mediu favorabil, complex și necesar în vederea formării – dezvoltării competențelor școlare

la elevi. Pentru reușita personală și socială a elevilor în contextul dinamicii societății contemporane este necesară formarea competențelor școlare. Ele pot fi formate în întregime nu prin intermediul disciplinelor școlare clasice, ci printr-o abordare inter- sau transdisciplinară a conținuturilor științifice disciplinare și, ca urmare, accentul fiind pus pe formarea *competențelor transversale*.

Competențele transversale reprezintă demersurile fundamentale ale gândirii epistemologice, transferabile de la o disciplină școlară

- *Competențele transversale* reprezintă demersurile fundamentale ale gândirii epistemologice, transferabile de la o disciplină școlară

”
Pentru reușita personală
și socială a elevilor
în contextul dinamicii
societății contemporane
este necesară formarea
competențelor școlare.

la alta și care înglobează interacțiunile domeniilor cognitive, afective și sociale ale personalității. Problema integralizării disciplinelor școlare: fizica, biologia, chimia poate fi rezolvată din perspectiva competențelor transversale, care includ situații cognitive și practice în maniera *de a ști să faci*, *de a ști să fi* și *de a ști să devii* pot fi în felul următor:

- *Competența intelectuală* – ține de formarea unui sistem de cunoștințe fundamentale (teoretice și practice) specifice activității de cunoaștere a elevului care asigură dezvoltarea capacităților superioare ale gândirii.
- *Competența metodologică* – se referă la un sistem de metode de cunoaștere empirică și teoretică, de cercetare experimentală a unor procese, fenomene, legi prin tehnologii didactice active/participative în scopul formării – dezvoltării intelectuale a elevilor;

”*Tendința spre unitate în educație este una dintre caracteristicile majore ale gândirii epistemologice contemporane.*”

- *Competența de comunicare științifică* – reprezintă formarea unui limbaj științific în procesul dezvoltării capacităților superioare ale gândirii, astfel gândirea și limbajul se află într-o unitate dinamică complexă și relațiile dintre ele apar în cursul evoluției lor și se dezvoltă fără încetare.

- *Competența atitudinală/comportamentală* – se referă atât la *procesul* de formare – ca activități didactice de cunoaștere, cât și la *produs* – ca sistem de cunoștințe fundamentale și metodologice ce contribuie la formarea anumitor atitudini și comportamente care se manifestă la elevi în rezolvarea a diverse situații semnificative.

Aceste patru tipuri de competențe transversale constituie rețeaua psihopedagogică de formare a personalității elevului.

Ele sunt componentele cheie ale competenței generale - *unicitatea cunoașterii*

științifice care favorizează o viziune globală și un transfer al cunoștințelor fundamentale în diverse contexte ale realității și integralizează toate disciplinele școlare.

În concepția noastră, *competența de cunoaștere științifică în aspect inter/transdisciplinar reprezintă „un ansamblu integrat de resurse interne ale elevului, comune disciplinelor școlare: fizica, biologia, chimia axate prin interacțiuni ale raționamentului dialectic, gândirii epistemologice și utilizării adecvate a limbajului științific, realizate prin comportamente în vederea rezolvării unor situații semnificative modelate în cadrul procesului educațional”*.

O cercetare adevărată actualmente nu se poate constitui izolat și nu se poate menține epistemologic în afara comunității inter/transdisciplinare a cunoașterii și acțiunii.

Tendința spre *unitate* în educație este una dintre caracteristicile majore ale gândirii epistemologice contemporane.

Inter/transdisciplinaritatea trebuie să ordoneze rațional informațiile științifice disciplinare astfel ca să se extragă comunitatea în cunoașterea științifică specifică tuturor disciplinelor școlare.

Atât în teorie cât și în practică, problema inter/transdisciplinarității reprezintă una din afirmațiile dominante ale gândirii pedagogice contemporane.

Aceasta se echivalează cu expresia: „universul, pentru cel care l-ar putea cuprinde dintr-un singur punct de vedere, nu ar fi decât un fapt unic și doar un mare adevăr. Dar Universul este infinit.”

Referințe bibliografice

Basarab N., *Transdisciplinaritate*, Iași, Editura Polirom, 2002.

Botgros I., Franțuzan, L., *Competențe transversale – premisă de integralizare a disciplinelor școlare: fizica, biologia, chimia*, Rev., Univers Pedagogic, nr.1, 2006, p. 27-31.

Kerekeș A., *Conceptualizarea și proiectarea disciplinei integrate „Științe” în învățământul gimnazial*, Teză de doctor, Chișinău, 2006.

Chiroșca S., În materialele: „Transdisciplinaritatea – în noua abordare a învățării școlare”, Iași, 2005/2006.

Simpozion: *„Interdisciplinaritatea și predarea în echipă”*, vol. I, Ediția III Casa corpului didactic, Cluj-Napoca, 6 iunie 2003.

Stoica M., *Psihopedagogia personalității*, București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1996.

Interdisciplinaritatea și științele umane, vol. II, Colecția „Idei contemporane”, traducere din limba franceză, București: Editura Politică, 1986.

Vigotski L., *Gândire și limbaj*, Opere psihologice, vol. II, București, 1972.

DIDACTICA ȘI METODICA DISCIPLINEI

ABORDĂRI INTER- ȘI PLURIDISCIPLINARE ÎN PREDAREA RELIGIEI

Schimbările produse în societatea contemporană constituie o continuă provocare pentru sistemul educațional din ultimele decenii, acesta trebuind să se adapteze permanent la noile realități sociale. Necesitatea unei perspective de ansamblu asupra lumii, a cuprinderii integrale a fenomenelor prin corelarea informațiilor dobândite din diferite domenii a ridicat problema stabilirii unor conexiuni între diferitele discipline, concretizată în promovarea interdisciplinarității și pluridisciplinarității.

Această abordare inter- și pluridisciplinară, importanța transmiterii cunoașterii ca un tot unitar, nu este un element de noutate, ea regăsindu-se și la vechii greci care definiseră programul unui învățământ circular conceput pentru a oferi elevului un orizont unitar al fundamentelor educației intelectuale.

Proiectarea curriculară monodisciplinară duce la compartimentarea și fracturarea instruirii, în timp ce abordarea inter- și pluridisciplinară ține cont de faptul că în viața de zi cu zi, rezolvarea problemelor presupune cunoștințe, deprinderi din diverse domenii, capacitatea de a face transferuri rapide și

eficiente între diferitele cunoștințe dobândite la diferite discipline.

Din punct de vedere pedagogic, „Interdisciplinaritatea reprezintă o modalitate de organizare a conținuturilor învățării, cu implicații asupra întregii strategii de proiectare a curriculum-ului, care oferă o imagine unitară

asupra fenomenelor și proceselor studiate în cadrul diferitelor discipline de învățământ și care facilitează contextualizarea și aplicarea cunoștințelor școlare, în diferite situații de viață.” (Cucuș, *Psihopedagogie pentru examenele ...*, pr. 119)

În domeniul educației, interdisciplinaritatea se poate realiza în două moduri:

conceperea conținuturilor în perspectivă interdisciplinară și proiectarea și organizarea proceselor didactice în viziune interdisciplinară. În învățământ, interdisciplinaritatea implică stabilirea și exploatarea unor conexiuni între limbaje explicite sau operații, în scopul diminuării diferențelor care apar între disciplinele de învățământ clasice. Predarea și învățarea inter- și pluridisciplinară au avantajul că asigură o percepere unitară, coerentă a realității și care facilitează aplicarea cunoștințelor școlare în diferitele situații ale vieții.

„În viața de zi cu zi, rezolvarea problemelor presupune cunoștințe, deprinderi din diverse domenii, capacitatea de a face transferuri rapide și eficiente între diferitele cunoștințe dobândite la diferite discipline.”

Interdisciplinaritatea se poate realiza de către profesor prin corelații obligatorii și minime, prevăzute în programele școlare sau impuse de logica predării noilor cunoștințe sau prin „conexiuni disciplinare sistematice și elaborate, care constituie expresia unei viziuni bi- sau pluri-disciplinare; aceste conexiuni presupun analiza epistemologică a disciplinelor și identificarea conceptelor și metodologiilor comune, extrapolabile, sau elaborarea în echipă a proiectelor de lecții și a planificărilor anuale sau semestriale.” (Cucuș, *Pedagogie*, p. 78)

Astăzi, în predarea religiei, un loc important îl ocupă deschiderea spre interdisciplinaritate, iar programele școlare au fost revizuite pentru a corespunde acestei necesități. Noua abordare curriculară pune în valoare elementele comune diferitelor discipline ale ariei curriculare „Om și societate”. Se pot identifica, la nivelul disciplinelor socio-umane, teme comune, obiective comune care

” Scopul primordial al predării religiei constă în a restaura demnitatea elevilor, în a le forma și cizela caracterul, în a-i ajuta să se redescopere, în a-i ajuta să-și evalueze și să-și desăvârșească relația lor cu Dumnezeu și cu semenii.

pot fi un bun prilej pentru realizarea unor conexiuni disciplinare, în consens cu valorile religioase, prezentând perspective multiple de înțelegere. Fiecare disciplină de studiu poate să arunce o lumină proprie asupra faptului religios. Promovarea unor cunoștințe sau valori religioase de către

alte discipline: Istorie, Literatură română, Geografie, Filosofie, Arte vizuale nu înseamnă reluarea/dublarea conținutului de la Religie, pentru că fiecare disciplină poate prezenta acel conținut dintr-o perspectivă diferită. De exemplu profesorul de istorie poate prezenta un eveniment din punctul de vedere al importanței în istoria omenirii, care poate fi unul pozitiv, iar profesorul de religie poate sublinia că un anumit eveniment a avut drept cauză disputele doctrinale, a avut drept urmare schisma ale cărei efecte le simțim până astăzi. Profesorul de religie poate sublinia și eforturile care se fac astăzi pentru refacerea unității Bisericii.

În pluridisciplinaritate „punctul de plecare în structurarea conținuturilor îl reprezintă o temă, o situație, o problemă abordată de mai multe discipline, cu metodologii specifice. Prezintă avantajul abordării unui fenomen din diferite perspective, reliefând multiplele sale relații cu alte fenomene din realitate.” (Cucoș, *Psihopedagogie pentru examenele...*, p. 120) Pluridisciplinaritatea se referă la tratarea unui conținut din perspectiva mai multor discipline.

Învățământul religios nu se poate izola cu totul de celelalte obiecte de studiu, pentru că atunci și religia ar rămâne în sufletul elevului o materie izolată, care nu își va pune amprenta asupra sufletului său. Scopul primordial al predării religiei constă în a restaura demnitatea elevilor, în a le forma și cizela caracterul, în a-i ajuta să se redescopere, în a-i ajuta să-și evalueze și să-și desăvârșască relația lor cu Dumnezeu și cu semenii. Abordarea interdisciplinară duce la dezvoltarea capacităților cognitive necesare în rezolvarea de probleme, în luarea unor decizii, dezvoltarea capacității de transfer și adaptare, formarea unei imagini unitare asupra unei probleme.

Interdisciplinaritatea poate fi centrată pe cultura bogată și pluridisciplinară a unui profesor sau poate fi realizată în echipe de profesori cu specialități diferite. Presupune, din partea profesorului, pregătirea inițială sau postuniversitară pentru predare inter- și pluridisciplinară, presupune mult talent, tact pedagogic, inspirație și profesionalism.

Abordarea inter- și pluridisciplinară a orei de religie le lărgeste elevilor orizontul cunoașterii, conferindu-le o viziune unitară asupra lumii și a existenței umane. Prin aceasta, elevii au posibilitatea să ajungă la o cunoaștere a lui Dumnezeu și a realităților religioase care îi poate duce la o trăire mai autentică și mai profundă a credinței, spre o participare activă la viața Bisericii.

Referințe bibliografice

Cucoș Constantin (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Polirom, Iași, 1998.

Cucoș Constantin, *Pedagogie*, Polirom, Iași, 1996.

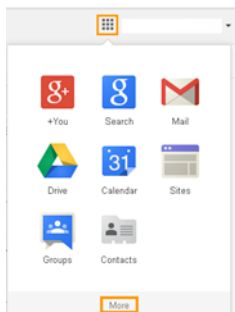

CUM SE REALIZEAZĂ UN TEST LA RELIGIE CU AJUTORUL GOOGLE FORMS

Dorința de a face o oră de religie cât mai atractivă este, cred, preocuparea oricărui profesor de religie care se respectă pe sine și pe elevi. Tocmai pentru că resursele sunt puține, profesorul de religie catolică ar trebui să se orienteze spre tot ceea ce îi folosește și poate aplica fără costuri foarte mari sau mijloace foarte complicate.

Un atare instrument de lucru foarte util și orei de religie este chiar pleiada de aplicații oferită de Google între care cea de care ne putem folosi pentru a obține un test online pentru elevi este Google Forms.

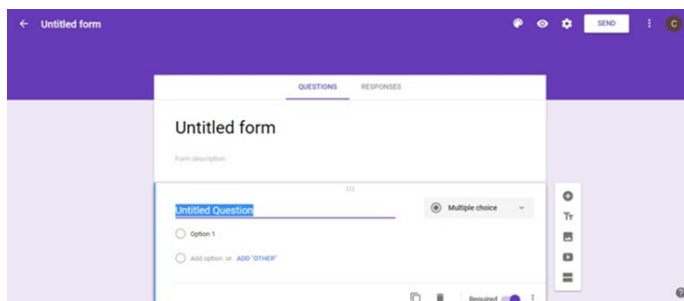
Google Forms ne ajută în mod normal să creăm chestionare sau formulare online dar, de curând, permite și adăugarea unui punctaj la fiecare întrebare și transformarea chestionarului în test.

Pentru a accesa Google Forms avem nevoie de un cont google sau gmail. După ce ne conectăm, căutăm zona aplicațiilor google simbolizată de semnul specific alăturat.

Apoi se accesează zona drive (semnificată de acel triunghi verde, galben, albastru) și vom găsi foarte ușor opțiunea Google Forms unde vom accesa: „Create new form / Crează un formular nou”.

Pe spațiul „Untitled form” se introduce numele testului (de exemplu: Test – Biserica din Antichitate, clasa a X-a). În zona „form description” se pot introduce și alte informații, de exemplu termenul limită până la care poate fi completat de către elevi.

E bine de știut, la introducerea întrebărilor din test, ce tip de item ne ajută chestionarul să introducem. Avem astfel itemi de tip:

- Text (cu răspuns scurt text);
- Paragraph text (cu răspuns text sub formă de paragraf);
- Multiple choice (alegere dintr-o serie predefinită de răspunsuri)
- Checkboxes (bifarea de variante);
- Choose from a list (alegerea răspunsului dintr-o listă);
- Scale (alegerea unui răspuns pe o scala de la n la n+t; aceasta este varianta potrivită pentru întrebări cu răspunsuri pe scale);
- Grid (alegerea variantelor de răspuns la o întrebare pentru mai multe situații individuale, practic o matrice de serii de răspunsuri).

După introducerea tuturor itemilor, se vor asocia acestora mesajul „răspuns corect” sau (după caz) „răspuns greșit” și punctajul

Test - Biserica în Antichitate

Termen: 15 Ianuarie 2018

aferent. Nota finală va fi calculată automat după finalizarea testului de către elevi. Nu uitați să lăsați un spațiu unde elevul să își treacă numele și clasa pentru că nu vă veți da seama neapărat din adresa de gmail care adesea este un nume de user prescutat sau greu de deslușit.

Pentru a defini testul se va merge în settings (setări) și acolo veți apăsa pe quizzes, bifând să puteți să colectați adresele de gmail ale utilizatorilor, să nu se poată răspunde

decât o singură dată sau (din contra) chiar elevul să se poată corecta etc.

Ultima etapă a realizării testului este stabilirea modului în care va fi trimis: se pot introduce adresele de gmail ale elevilor sau se poate salva link-ul și se poate pune pe un grup sau trimite prin messenger pe Facebook.

Personal, am aplicat acest test de mai multe ori chiar în acest an școlar. Este adevărat, elevii de liceu sunt ceva mai familiarizați cu utilizarea calculatorului, au adresă de e-mail pe yahoo sau gmail, dețin și smartphone-uri care le permit rezolvarea foarte facil și comod.

Testele au fost foarte apreciate de elevi. Deși au recunoscut că au avut nevoie să „mai tragă un ochi în caiete”, a fost o metodă bună de a-și fixa câteva noțiuni care altfel le-ar fi scăpat. Evident, rezultatele au fost foarte bune.

PORTRETUL PROFESORULUI DE RELIGIE

Roadele educației religioase în școală depind foarte mult de profesorul de religie, care, dincolo de pregătirea profesională, atestată prin diplome și măiestria pedagogică la nivelul progresului actual, trebuie să fie pătruns de iubire și spirit apostolic, să dea mărturie atât prin viață, cât și prin învățatură, pentru unicul Învățător, Cristos. Profesorul de religie este chemat să colaboreze cu părinții, să depună eforturi pentru a stimula activitatea personală a elevilor și să continue să-i sprijine cu sfatul și cu prietenia lui chiar și după terminarea studiilor (cf. *Grafissimum educationis*). „Prin felul lor de a fi, prin pregătirea profesională și prin trăirea unității dintre viață și credință, profesorii de religie catolică trebuie să fie respectabili și credibili pentru elevi și colegi și să-și îndeplinească misiunea lor potrivit finalităților și programelor în vigoare” (Cartea sinodală).

Congregația pentru Educația Catolică descrie portretul profesorului de religie numindu-l „agentul special în realizarea proiectului educativ” și „persoana cheie”, dar amintește și faptul că influența învățaturii sale va fi legată de mărturia de viață pe care o va da, de capacitatea de a actualiza această învățatură sub

privirile elevilor. Se așteaptă să fie o persoană bogată în daruri naturale și în har, pregătită corespunzător pentru a învăța, „cu o largă bază culturală și profesională, pedagogică și didactică și deschisă la dialog”.

În mod deosebit, elevii percep înainte de toate, în profesor, calitățile sale umane. Profesorul de religie trebuie să fie, după modelul lui Cristos, și învățător de umanitate. Nu numai cultură, dar afecțiune, tact, înțelegere, seninătatea spiritului, echilibrul în judecăți, răbdarea în ascultare, calmul în răspunsuri, disponibilitatea pentru colocviu personal. Profesorul care posedă o viziune clară a universului

creștin și trăiește în consecvență cu ea reușește să poarte elevii la aceeași viziune clară și îi împinge spre acțiuni coerente. Într-un discurs adresat membrilor Congregației pentru Educația Catolică, Papa Francisc trasează figura educatorului și a misiunii sale subliniind faptul că „a educa este un act de iubire, înseamnă a da viață.

Și iubirea este exigentă, cere să se angajeze cele mai bune resurse, să se trezească pasiunea și să se pornească la drum cu răbdare împreună cu tinerii”. Ei au nevoie de calitatea învățământului, dar și de valori mărturisite, nu

„
Profesorul de religie
trebuie să fie,
după modelul lui Cristos,
și învățător de umanitate.

numai enunțate, iar coerența este indispensabilă.

Având în vedere această misiune specială, dar și faptul că societatea și sistemul de învățământ sunt într-o permanentă schimbare, profesorul de religie trebuie să continue pregătirea sa, atât profesională cât și spirituală, chiar și după terminarea studiilor și obținerea titlurilor profesionale cerute de legea în vigoare.

Papa Francisc precizează: „Așadar trebuie investit pentru ca profesorii și conducătorii să poată menține sus profesionalitatea lor și chiar credința lor și forța motivațiilor lor spirituale. Și în această formare permanentă îmi permit să sugerez necesitatea reculegerilor și a exercițiilor spirituale pentru educatori. Este frumos a face cursuri de o temă sau alta, dar este necesar a face și cursuri de exerciții spirituale, reculegeri, pentru a se ruga! Deoarece coerența este un efort, dar mai ales este un dar și un har. Și trebuie să-l cerem!”

Așteptările în privința profesorului de religie sunt multe dar nu imposibile datorită harului care lucrează spre binele Bisericii lui Cristos, după cum s-a precizat la ultimul sinod diecezan: „În primul rând, trebuie să fie o persoană în care credința și rațiunea să meargă laolaltă cu mărturia vieții. Elevii îl vor privi și judeca, mai înainte de toate, după calitățile sale umane și după stilul său de a stabili relații: respectuos față de elevi, deschis la dialog, echilibrat, înțelegător, coerent etc.

„Este frumos a face cursuri de o temă sau alta, dar este necesar a face și cursuri de exerciții spirituale, reculegeri, pentru a se ruga!”
Papa Francisc

În al doilea rând, o persoană cu o formare corespunzătoare atât la nivel religios-teologic, cât și la nivel profesional-pedagogic. Și în acest domeniu al educației orice improvizare este negativă. Formarea profesorilor de religie, asigurarea

nivelului lor de competență este una din necesitățile pe care Biserica o resimte și o cere insistent.

În al treilea rând, această persoană, în comuniune cu Biserica și păstorii săi, este trimisă de episcop (*missio canonica*); acesta se asigură de profilul său academic și eclezial și de mărturia vieții sale creștine.

În cele din urmă, trebuie să fie dispusă să răspundă pozitiv la diferitele propuneri de formare permanentă, precum și la sugestii de a se angaja în diferitele activități apostolice care se organizează în cadrul comunității căreia îi aparține și în care își trăiește propria credință”.

(<http://www.ercis.ro/cateheza/sinodteme.asp?id=46>)

ROLUL EDUCATIV AL RELIGIEI ÎN ȘCOALĂ

„Nu-i de ajuns să se lucreze din datorie, ci să se lucreze din dragoste. Sădiți în sufletele copiilor iubirea sfântă pentru munca lor și veți fi schimbat întregul fond al naturii umane.” (Pierre Hamp)

Mulți părinți și educatori întâmpină astăzi serioase dificultăți în educarea copiilor, a adolescenților și a tinerilor, principalii consumatori ai produselor și ai divertismentelor publicitare, la care cu greu reușesc să renunțe; ceea ce nu favorizează, de bună seamă, echilibrul psihic, maturizarea interioară și sănătatea mintală a tinerelor generații.

Alți părinți se străduiesc să-și educe copiii și să-i călăuzească pe drumul cel bun, dar sunt adesea înspăimântați constatând că ceea ce încearcă să construiască în familie este foarte ușor și în scurt timp distrus acasă de televizor, iar în afară de mii de solicitări oprite. Aceștia sunt singuri și nepregătiți, adesea nu știu să pună în valoare și să gestioneze transformările psihologice ale copiilor, resursele, potențialitățile și abilitățile lor și, văzând cum se risipesc în vânt speranțe și așteptări, se simt neputincioși și intră în criză, copleșiți de sentimentul eșecului și, adesea, de culpabilitate.

Unii părinți nu știu cum și pentru ce trebuie să-și educe copiii.

La originea dificultăților și a dezorientării majorității adolescenților și a tinerilor se află,

de bună seamă, un ansamblu de cauze ce se cer luate în considerare și, mai ales, înlăturate, dar printre cele mai grave putem desprinde trei, cum ar fi:

- în ultima vreme, majoritatea copiilor, adolescenților și a tinerilor *nu se lasă educată și nu are conștiința unei „datorii educative” față de sine;*

- conștiința personală și voința sunt reduse la rangul de „cenușărese” în cultură și în educație;

- marginalizarea sau refuzul lui Dumnezeu și al Legii Sale în propriul mod de a gândi, de asimți, de a iubi, de a trăi și de a acționa face ca acești tineri să crească goi din punct de vedere spiritual și lipsiți de „*repere și de călăuze interioare valabile și stabile*” (G. Pezzuto, 2013, p. 11).

Între atâtea „goluri”, „dificultăți” și „dezastre”, Isus, cel mai mare expert în umanitate și în formarea oamenilor, este unicul Model și Învățător la nivel absolut care, astăzi și întotdeauna, poate fi „Lumină și Călăuză” pentru cel care trebuie să educe și să se educe în virtutea propriei îndatoriri educative.

Isus este Educatorul desăvârșit, pentru că era și rămâne Modelul desăvârșit de om și Învățătorul absolut de adevăr și de viață, învățându-i pe cei care au răspunderi în domeniul educației să fie educatori și călăuze

luminate, răspândind lumină pentru copiii și adolescenții aflați în creștere.

Așadar, din punct de vedere uman, educația se face în școală de către învățător sau profesor, iar cea religioasă se face în cadrul orei de religie.

Biserica ne amintește prin Conciliul al II-lea din Vatican că: „*între toate mijloacele de educație, o importanță deosebită o are școala, care, în virtutea misiunii sale, cultivă cu grijă statornică facultățile intelectuale, dezvoltă judecata, promovează simțul valorilor*” (Gravissimum educationis, nr. 5).

Din totdeauna, rolul învățătorului și al profesorului în procesul educativ a fost o preocupare atât din partea statului cât și a Bisericii. „Ce fel de profesor pentru timpurile actuale?” Din lectura declarației Conciliului al II-lea din Vatican despre educație, *Gravissimum educationis*, rezultă un profil cu trăsături bine precizate: competent, responsabil, om de cultură, om de relații, de libertate, de speranță. Este profilul unui dascăl-profesor profesionist.

Școala contribuie pe larg la dezvoltarea personalității elevului. În general, obiectivul școlii se înscrie în proiectul de dezvoltare sufletească și spirituală a elevului tânăr. Acest obiectiv al școlii este în general explicat cu claritate în proiectul educativ al școlii.

Școala nu înlocuiește niciodată educația din familie, dar oferă copiilor și tinerilor o educație aparte. Părinții care își educă copiii

în spiritul credinței creștine găsesc un adevărat sprijin în învățământul religios din școală. Biserica își ia toate responsabilitățile, făcând un mare serviciu părinților, care se îngrijesc de educația religioasă a copiilor lor.

Atât profesorii de religie cât și colegii lor sunt „actorii” acestui proiect educativ al școlii. Se așteaptă de la ei să fie profesori buni, loiali, să se preocupe cu dragă inimă de elevii lor (asemeni unui bun tată de familie).

Ca și educația morală cu care educația religioasă este solidară, puterea exemplului personal este covârșitoare. Numai cel ce crede cu adevărat poate să predea optim educația religioasă.

Așadar, rolul profesorului de religie în școală este acela de a forma caractere religios-morale, de a sta întotdeauna cu sufletul deschis și în contact nemijlocit cu elevul. El are rolul de a lumina sufletul elevului cu adevărurile izvorâte din cel ce este: „*Calea, Adevărul și Viața*” (In 14,6).

Datorită faptului că profesorul este cel care influențează decisiv educația elevilor, acesta trebuie să aibe o personalitate deosebită. Un educator adevărat poate fi numai acela care se implică în viața socială fiind stăpânit de o mare iubire pentru Dumnezeu și pentru oameni. El trebuie să iubească elevii și lucrarea pe care o săvârșește. Iubirea este coroana tuturor însușirilor unui profesor de religie.

”
Școala nu înlocuiește
niciodată educația
din familie, dar oferă
copiilor și tinerilor
o educație aparte.

Profesorul de religie trebuie să dea dovadă de obiectivitate în aprecierea elevilor, a faptelor și realizărilor lor, să dea dovadă de seninătate sufletească, de îngăduință și înțelegere față de copii. În cultura și educația religioasă pe care și le-a format și pe care le deține din școală, în aptitudinile și abilitatea pedagogică pe care le posedă, în prezența lui zilnică în mijlocul elevilor, în moralitatea și în credința lui stă, de multe ori, secretul rezultatelor fericite ale învățământului religios.

În continuare voi prezenta câteva dintre calitățile și trăsăturile de personalitate necesare profesorului de religie:

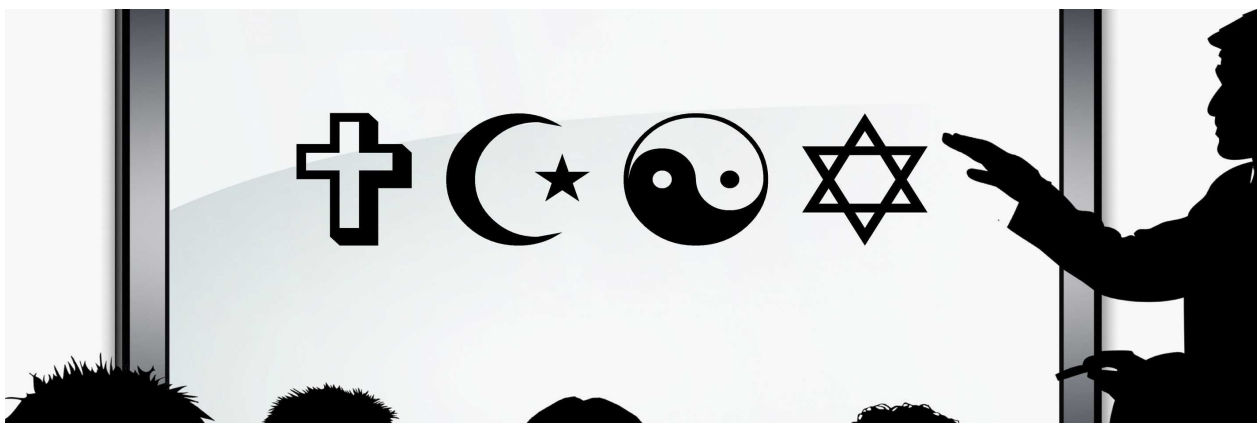
- pasiunea pentru misiunea de profesor de Religie;
- credința puternică și moralitatea exemplară;
- pregătirea temeinică în specialitate, în psiho-pedagogie și în metodică de specialitate;
- cultură generală;
- exigență echilibrată, modestie, generozitate;
- temperament echilibrat: mobil, dar și calm, liniștit, îngăduitor, răbdător;
- conștiinciozitate, simțul datoriei, seriozitate;
- responsabilitate și sensibilitate față de problemele elevilor;

Pe lângă aceste calități mai întâlnim și altele care înnobilează profesorul de religie, dându-i posibilitatea să fie un bun educator. Acestea sunt: dragostea, blândețea, profesionalismul, sinceritatea, umorul, optimismul, evlavia, bunătatea.

Prin urmare, pentru buna reușită a educației religioase este nevoie ca profesorul de religie, factorul cel mai important al educației religioase, să corespundă acestor calități; fără profesori adevărați, nici cea mai bună organizare a învățământului, nici cele mai potrivite metode și mijloace nu prețuiesc nimic.

Așadar, putem spune că profesorul de religie trebuie să fie un model pentru elevii săi. La această vârstă ei sunt în căutarea unui model de viață, astfel puterea exemplului este mare deoarece exemplul acționează direct asupra vieții elevului. Nimic nu poate fi mai dăunător pentru sufletul elevilor decât un profesor de religie care nu face ceea ce îi îndeamnă pe elevi să facă.

Activitatea profesorului de religie înseamnă apostolat, înseamnă iubire creștină pentru binele și mai binele elevilor, pentru mântuirea lor sufletească.

SFÂNTUL IERONIM EMILIANI, EXPERT AL EDUCAȚIEI

În întreaga Europă, secolele al XV-lea și al XVI-lea au însemnat perioada de valorificare, de prețuire și de înflorire a culturii. Acest lucru a contat foarte mult și, totuși, școala era deschisă celor puțini, adică pentru cei care dispuneau din plin de surse și mijloace materiale. Cei mai mulți, lipsiți și robiți pământului, rămâneau departe de hrana atât de necesară unei vieți cu adevărat umane. Pentru remedierea acestei situații, Dumnezeu a ridicat în Biserica sa o pleiadă de suflete mari care, înțelegând însemnătatea școlii pentru ridicarea păturilor sărace, și-au propus ca misiune a vieții lor activitatea de instruire a tinerilor din rândurile defavorizate. Ei au avut meritul de a arăta și de a evidenția importanța școlii pentru emanciparea socială a clasei sărace. Sfântul Ieronim Emiliani este unul dintre aceste suflete mari.

Ieronim s-a născut la Veneția în anul 1486 într-o familie nobilă. Despre primii ani de viață se cunosc foarte puține lucruri. Tatăl său era senator al Serenissimei, iar mama sa era descendentă a dogilor. A mai avut trei frați, iar doi din ei erau antrenați și îndreptați spre cariera militară și cea politică. Ieronim, asemenea tuturor patricienilor Republicii

Serenissime, a îmbrățișat cariera militară în anul 1509. Căzut prizonier la Castelnuovo și închis într-o încăpere secretă, a început să reflecteze profund asupra nestatorniciei și lipsei de valoare a celor pământești și să mediteze la viața sa galantă din trecut, întotdeauna în situația de a comanda și de a se bucura de multe privilegii. Aceasta este reflecția care peste zece ani avea să-l schimbe și pe Ignățiu de Loyola, la Manresa.

După o lună, prin mijlocirea Maicii Domnului, este eliberat pe neașteptate din lanțurile închisorii. Pus în libertate a simțit o vie și puternică dorință de a se dăruia cu totul slujirii și ajutorării oamenilor aflați în nevoi, săracilor, bolnavilor, tinerilor părăsiți și a femeilor decăzute și dornice de a se întoarce la o viață demnă. Un câmp nespuns de mare se deschidea în fața lui. Motivată de acest lucru se sfătuiește cu Ioan Petru Carafa (care avea să devină Papa Paul al IV-lea). Acesta îl supune unei perioade de penitență și de formare intensă pentru viața spirituală. După acest „noviciat” Ieronim a fost sfințit preot în anul 1518.

Zece ani mai târziu, peste întreaga Italie se abate o foamete groaznică, după care imediat a urmat ciuma, o boală grea și necruțătoare.

„*...a simțit o vie și puternică dorință de a se dăruia cu totul slujirii și ajutorării oamenilor aflați în nevoi, săracilor, bolnavilor, tinerilor părăsiți...*”

Acum s-a maturizat și s-a conturat în sufletul său hotărârea de a se dedica în totalitate slujirii săracilor. A început prin a pune la dispoziția lor bunurile din locuința proprie, vinde tot ce are (inclusiv mobila din casă) și se dedică trup și suflet slujirii celor bolnavi. Trebuiau înmormântați morții, iar el a făcut lucrul acesta în fiecare noapte. Dar, era necesar ca cineva să se gândească și la cei care supraviețuiau, îndeosebi la copiii ce și-au pierdut părinții și la femeile pe care mizeria le aruncase în brațele prostituției.

Localitățile din regiunea Verona, Brescia, Como, Bergamo au fost câmpul de desfășurare a activității sale atât de necesare și de utile. În această perioadă, într-un mic sat din ținuturile Bergamo, a pus temelile Asociației *Clericilor Regulari*, care mai apoi își vor lua numele de *Părinții din Somasca*. Ei au reușit să pună bazele unui proiect îndrăgit de fondatorul lor: întemeierea de școli gratuite, deschise tuturor, în care să se folosească o metodă revoluționară, numită „metoda dialogată”. Ideea de bază sau noutatea introdusă de el în formarea tinerilor este: pregătirea din punct de vedere profesional, pentru ca ei să poată înfrunta viața cu demnitate. El nu s-a preocupat numai să le ofere o casă, să le dea ceva de mâncare și să-i învețe noțiuni din catehism. În sistemul său pedagogic, nu separa niciodată formarea creștină de cea umană: promovarea umană însemna evanghelizare, deoarece

practicarea evangheliei trebuia să le deschidă lor porțile cerului și ale lumii. Prin aceasta se explică și răspândirea extraordinară pe care a avut-o congregația sa.

Sfântul Ieronim Emiliani, în timp ce îi îngrijea pe bolnavii de ciumă din Somasca, a fost atins de necruțătoarea boală și a murit. A trebuit să se despartă de fiii săi iubiți: săracii și bolnavii, cărora le-a dăruit toată iubirea și toate forțele sale în decursul scurtei sale vieți, închinată cu totul lui Dumnezeu și oamenilor. Era ziua de 8 februarie 1537.

A fost declarat sfânt în anul 1767. Papa Pius al XI-lea, în anul 1928, l-a numit *patron al orfanilor și al tinerilor părăsiți*. Astfel sfântul Ieronim Emiliani, prin exemplul său, oferă tuturor un exemplu strălucit. Prin acțiunile sale a dat sens numelui Ieronim care se atribuia copiilor pe care părinții îi considerau un dar al lui Dumnezeu, sau pe care îi doreau sfințiți, consacrați lui Dumnezeu.

Referințe bibliografice

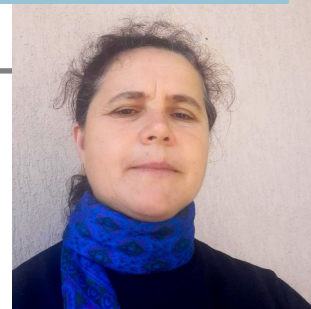
www.calendarcatholic.ro

Viețile sfinților, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice București.

Mario Sgarbossa, *Lugi Giovannini, Sfântul zilei*, Edizioni Paoline, 1978.

”
Ideea de bază
sau noutatea introdusă
de el în formarea tinerilor
este: pregătirea din punct
de vedere profesional,
pentru ca ei să poată
înfrunta viața
cu demnitate.

EDUCAȚIA RELIGIOASĂ ÎN VIZIUNEA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

În viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur, educația este cea mai mare binefacere și cea mai nobilă acțiune umană, deoarece prin intermediul ei se face ordine în sufletul copilului și se formează caracterul; iar educatorul îi întrece în măiestrie pe toți artiștii care știu să picteze și să sculpteze, pentru că arta educației lucrează cu sufletul omului, partea cea mai de preț a ființei umane. „Care artă poate fi egală cu arta de a educa sufletul copilului, de a-i forma mintea tânărului?”¹ A educa înseamnă a te îngriji de curățenia sufletească și bunacuviința a copiilor și tinerilor, a le modela inteligența, a le întări voința și a face să sporească în sufletele lor evlavia creștină, într-un cuvânt a te îngriji de formarea caracterului lor în vederea asigurării mântuirii sufletelor lor. „Dacă toate celelalte arte au un folos în lumea aceasta, educația, dimpotrivă, se săvârșește în vederea folosului vieții viitoare.”² Educația la Sfântul Ioan este pur creștină, făcută în duhul și în spiritul preceptelor evanghelice lăsate de Domnul Isus Cristos și de Sfinții Apostoli cu scopul realizării personalității moral-religioase creștine și de a face din copii adevărați creștini. Idealul său educațional,

”
*Care artă
poate fi egală cu arta
de a educa
sufletul copilului,
de a-i forma
mintea tânărului?*

desăvârșirea sufletului prin cultivarea credinței, se realizează printr-un demers armonios, în care moralitatea creștină să dețină întâietatea.

Sfântul Ioan nu condamnă învățătura laică, ce poate fi folositoare omului, dar consideră mult mai importantă educația religioasă, pentru că sufletul să poată aspira la mântuire. În viziunea sa educația înseamnă a avea grijă de mântuirea sufletului. Ca o consecință firească, din lipsa unei educații adecvate izvorăsc toate relele: „Din lipsa de educație a copiilor vin morțile timpurii, bolile grave care îi stăpânesc pe părinți și pe copii, de aici pagubele, tulburările și miile de rele. Din această pricină copiii sunt târați în fața judecătorilor, condamnați și decapitați, iar părinții făcuți de rușine și arătați cu degetul”.³

Astfel, educația devine o problemă a societății și bunul mers al acesteia depinde de timpul și modul în care se face. De aceea, Sfântul Părinte recomandă începutul educației de la cea mai fragedă vârstă, când sufletul copilului este mai modelabil.

Educația trebuie să înceapă cât mai devreme, atunci când sufletul ia orice formă îi dai, ca o ceară pe care ușor se impregnează pecetea: „Dacă în sufletul încă fraged se întipăresc învățături bune,

nimeni nu le va mai putea șterge atunci când se vor face tari ca o întipărire, precum ceara”.⁴

În educarea copiilor, părinții vor încerca permanent să elimine ceea ce este nefolositor și de prisos și să adauge ceea ce lipsește. Apelarea la sentimentul onoarei și la recompense este recomandată ca și bunul exemplu, evitându-se pe cât posibil pedepsele corporale.

Despre gloria deșartă și despre educația copiilor este un adevărat tratat de pedagogie, cu o actualitate care impresionează. Concepția sa pedagogică este structurată pe două idei centrale: a) copilul nu trebuie pregătit numai pentru viața pământească, ci mai ales pentru cea veșnică; b) actul educativ are o funcție sfântă, de înălțare spirituală. Prin educație, copiii sunt pregătiți să-și domine pasiunile și să urmărească în viață doar săvârșirea binelui.

Sufletul copilului este comparat cu un mărgăritar: „Acestea (mărgăritarele) se spune, îndată ce sunt prinse, sunt sub formă lichidă. Pescuitorii de mărgăritare le pun în podul palmei și, frecându-le între mâini, le rotunjesc. După ce le-au dat forma dorită nu mai este cu putință a le da alta. Tot așa și cu copilul. Când este fraged, este capabil de totul pentru că n-are constituția sa proprie încă fixată; de aceea cu ușurință este atras spre toate. Dar când este întărit, primind învârtoșenia ca o dispoziție, nu se îndepărtează cu ușurință de ea și nici nu se schimbă în altă dispoziție”.⁵

”

*Prin educație,
copiii sunt pregătiți
să-și domine pasiunile
și să urmărească în viață
doar săvârșirea binelui.*

Este evident rolul major care-i revine educatorului în raport cu educabilul. Reușita apare atunci când educația pleacă din sânul familiei ca bază, urmând apoi să-și primească desăvârșirea din mâinile pedagogilor: „Căci sufletul copiilor este ca o pânză albă care în orice fel se va vopsi întâi, așa va fi până la sfârșit. Chiar de ar vrea cineva să o vopsească cu altă culoare, pururea se arată vopseaua cea dintâi.”⁶

Sfântul Ioan accentuează rolul uriaș pe care-l are femeia în educație, el însuși beneficiind de un asemenea privilegiu din partea mamei sale, Antuza. Femeia este cea care zăbovește cel mai mult în preajma copilului iar calitățile ei sunt incontestabile: înțelepciune, credință și osârdie. Ea este primul educator, cea care nu doar îi poartă de grijă celui mic dar și îl ridică din neștiință spre filosofie. Munca ei este continuată de alți educatori: învățătorii, pedagogii și, mai presus de toți, prin condiția lor de modele vii, monahii.

Profesorii trebuie să știe să se coboare la nivelul elevului și să-l ajute pe toate căile posibile. De altfel, ei trebuie să posede anumite calități, printre care, de căpătâi, sunt destoinicia, armonie între faptă și cuvânt și convingerea în cele ce învață. „O mare calitate a educatorului este dată de convergența dintre faptă și act: nimic nu-i mai rău decât un dascăl care este filosof numai în cuvinte, dar nu și în fapte; acesta nu-i decât un fățarnic. Educatorul trebuie să fie convins de

ceea ce spune și face, căci altfel nu i-ar putea influența înspre mai bine pe alții”.⁷ Sfântul Ioan consideră că cine vrea să mândușcă această artă va trebui să se dovedească mai priceput decât oricare artist. De aceea și alegerea dascălului nu se va face la întâmplare, căci personalitatea lui își va pune amprenta asupra copiilor.

Trăitori integrali ai creștinismului, „îngeri în trup” și modele vii de viață în Cristos, monahii sunt pentru Sfântul Ioan deasupra celor aleși cu simbrerie și a părinților. Mănăstirile sunt școli ale virtuții în care copiii pot fi feriți de lipsa de educație din casa părintească, de influența nefastă a societății sau de lipsa de moralitate din școlile publice: „În mănăstiri nu poate să se vadă nimic din toate acestea, ci, cu toate că s-a pornit atâta furtună, singuri ei stau în liman, sunt în liniște și în multă siguranță, privind ca din cer naufragiile celorlalți, pentru că ei și-au ales viața care se aseamănă cu cea cerească și se află într-o stare cu nimic inferioară celei a îngerilor... *al meu și al tău* această sentință care distruge și pierde totul este alungată, și toate le sunt lor de obște, și masa și hainele. Și ceea ce este mai minunat este că în toți se află un singur și același suflet. Toți sunt nobili, bucurându-se de aceeași noblețe, toți sunt robi, împărțându-se aceeași robie, toți sunt liberi, bucurându-se de aceeași libertate”.⁸ În acea perioadă, mediul mănăstiresc asigura un cadru organizatoric

benefic pentru o educație model. Recomandarea mănăstirilor este nu numai pentru exemplul personal, ci și din convingerea că acolo Dumnezeu ajută „mai cu folos” strădaniile pentru creșterea copiilor.

Pentru reușita actului educativ de o mare importanță este educarea simțurilor care sunt asemănate cu porțile unui oraș, care este sufletul. „Locuitorii” orașului sunt diferite puteri sufletești, curajul, dorința, voința, rațiunea, de care, ca educatori, trebuie să ne apropiem cu grijă. Educația vorbirii primează, pentru gură cerându-se „uși și zăvoare de aur,

nu din lemn sau fier”, acestea reprezentând cuvintele lui Dumnezeu. Auzul nu trebuie afectat prin cuvinte nepotrivite sau injurii, iar mirosul trebuie păzit ca să nu poată stimula plăceri în contradicție cu demnitatea umană. Paza văzului se face prin ferirea de imagini rușinoase iar simțul

tactil se educă prin îndepărtarea copilului de la o viață leneșă.

Principiile de educație la Sfântul Ioan au ca țel formarea unui creștin, iar pentru atingerea sa recomandă metode și mijloace diverse: pedeapsa, stimulentele, crearea „obișnuinței” de a face binele, supravegherea, postul și rugăciunea. Toate trebuie îmbinate prin priceperea educatorului și folosite după caz. Detaliul în educație nu are la bază o predispoziție stilistică, ci conștientizarea importanței lui: „Dacă nu îi instruim pe copii în lucrurile cele mai mici nu vom reuși niciodată să-i facem în

” *Dacă nu instruim pe copii în lucrurile cele mai mici nu vom reuși niciodată să-i facem în stare să săvârșească lucrurile mari.*

stare să săvârșească lucrurile mari, întocmai ca și cu învățarea literelor alfabetului: nimic nu este mai de puțin preț decât cunoașterea literelor și, cu toate acestea, prin învățarea lor se formează oratorii, învățații și filosofi”.⁹

Pedagogia Sfântului Ioan Gura de Aur este oglinda vieții sale, pildă de desăvârșire creștină, în care meritele intelectuale de nimeni egalate în acea vreme s-au împletit cu faptele într-o minunată cunună de sfințenie.

Note

¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei în Scrieri*, partea a III-a, trad. Pr. D. Fecioru, Col. PSB, 23, I.M.B.O.R., București, 1989, p. 695, apud Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina căsătoriei și familia creștină în învățăturile marilor Părinți din secolul IV*, Teofania, Sibiu, 2002, p. 162.

² Marin Stamate, *Educația creștină în opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, Episcopia Dunării de Jos, Galați, 2003, p. 46.

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, Ediția Migne XLVII, col. 354, apud Pr. Costachi Grigoraș, „...*Mergând, învățați toate neamurile...*”, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000, p. 209.

⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre gloria deșartă și despre educația copiilor apud Maica Magdalena, Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, Deisis, Sibiu, 2000, p. 112.

⁵ Pr. Costachi Grigoraș, *op.cit.*, p. 212.
Gheorghe Băbuș, Pelerinul român, Oradea, 1994, p. 5.

⁶ Dumitru Fecioru, *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom*, București, 1939, p. 15.

⁷ Dumitru Fecioru, *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom*, București, 1939, p. 15.

⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *op.cit.* col. 354, apud Pr. Costachi Grigoraș, *op.cit.*, p. 215.

Idem, *op.cit.* col. 504, apud Pr. Costachi Grigoraș *op.cit.*, p. 217.

⁹Idem, *op.cit.* col. 504, apud Pr. Costachi Grigoraș *op.cit.*, p. 217.

Referințe bibliografice

Fecioru Dumitru, *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom*, București, 1939.

Costachi Grigoraș, „*Mergând, învățați toate neamurile...*”, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000.

Mihoc Constantin, *Taina căsătoriei și familia creștină în învățăturile marilor Părinți din secolul IV*, Teofania, Sibiu, 2002.

Stamate Marin, *Educația creștină în opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, Episcopia Dunării de Jos, Galați, 2003.

CĂUTĂTOR AL BOGĂȚIEI ORDINII MINȚII ȘI A INIMII

Plecat pe ușa veche a casei colind străzile lumii cu pași mărunți în căutarea împlinirii umane. Privesc! Aud! Zâmbesc la trecătorii diurni ce în grabă mișună spre locul dorit! Mă minunez de fiecare lucru ce-mi iese în cale: frunze lovite de vânt și purtate în ritm de dans pe portativul vieții, oameni zgribuliți de țepii frigului de toamnă târzie, de norii pufoși ce zboară ca niște zmeie înălțate de vântul ce se instalează grabnic în lumea lui noiembrie, ciori triste croncănind după mult râvnitele nuci și boboțe de mâncare, muncitori oboșiți de truda aceluiași serviciu, școlari ce cu ghiozdane imense se grăbesc spre casă. Și iar privesc în lumea ce ne înconjoară căutând să-mi umplu ochii de ordine, de ordinea cea întru ființă, de ordinea frumosului ce-mi ostioiește inima după dorul veșniciei.

Caut ordinea! O caut în mine, o caut în ceilalți, o caut în lumea zdrențuită de nevoi și apăsări, de neajunsuri și temeri! De ceva timp am impresia că ordinea în lumea în care trăim nu mai este dorită, că este împiedicată să existe, practic se vrea alungarea ei definitivă și instalarea unei dezordini ucigătoare de suflete și trupuri.

”
*Caut ordinea!
O caut în mine,
o caut în ceilalți,
o caut în lumea zdrențuită
de nevoi și apăsări,
de neajunsuri și temeri!*

În curgerea istoriei s-au încropit tot felul de dezordini în ordinea stabilită la început de Creator. Din Biblie aflăm că la sfârșitul creației „Dumnezeu a privit toate cele pe care le făcuse și, iată, erau foarte bune” (Gen 1,31), adică erau în ordine, totul avea rostul său și oamenii erau în ordine între ei și cu Dumnezeu. Ordinea minunată a creației a fost zdruncinată de cel care deține sâmburele dezordinii sădit în el prin nesupunere și neascultare, sâmbure plantat mișelește în inima pură a omului; tocmai de la începuturi însăși dezordinea are adepții săi necopți la inimă și înfăptuitorii ei temerari. Este de ajuns să-ți deschizi ochii, să privești în juru-ți, pentru a întrezări lucrarea celui fără ordine cel numit: „Ucigătorul de oameni încă de la început”. Dezordinea naște mizeria și mizeria naște harababura pe care o întâlnești, din păcate, mai peste tot: în clădirile mohorâte și mângălite de timp; pe drumurile și străzile nemarcate de semnele de circulație; pe munții despăduriți dureros de lemnul cel bătrân și tânăr ce plânge cu sughițuri după locul în care a crescut; în subsolurile insalubre unde își duc viața oamenii străzii; în parcurile prea pline de ambalaje și mucurile de țigară aruncate

halandala, ca să nu mai spun că în spațiile publice domnește un talmeș-balmeș ce te lasă mereu cu un gust amar. Mizeria o găsești negreșit și în cuvintele urâte, în prea multele cuvinte urâte ce zgârie urechile neîntinate ale celor puri și mici, cuvinte aruncate fără noimă de grăbiții șoferi supărați poate că mașina din față nu se mișcă mai repede la semafor, de cei care stau la colțurile străzii așteptând să jefuiască pe vreo cineva, și de mulți alții... Da, sâmburele dezordinii îl întâlnești peste tot, și dai peste el atunci când te aștepți mai puțin, sau mai rău poate deja acest sâmbure cumplit te locuiește.

Deseori dezordinea ne apare că este învingătoare, că are, din ce în ce mai mult, un cuvânt greu de spus omului modern supratehnologizat. Surprinzător: dezordinea este prezentă până și în lista bonurilor de ordine care nici măcar nu se mai respectă la diferite instituții! În lumea actuală se pare că omul dezordonat este mai apreciat decât omul ce-și stabilește cu migală viața după bogata rânduială a ordinii; astăzi se supraalimentează ideea greșită că ordinea creează oameni fixiști, înguști la minte, învechiți și reductivi, în schimb dezordonatului i se spune că e în trend, că e în pas cu moda, că va avea succes în viață, că ...

Și caut flămând printre ultimele rămășițe ale omeniei omenirii, mai caut totuși oameni ai ordinii și ai bunului simț ce-și desprind sâmburele dezordinii inoculat de anticultura

modernă ce nu poate face decât haos. Haos mult și atât! Nu mă mulțumesc cu puțin, vreau să deslușesc clar ordinea pe chipurile oamenilor, să întâlnesc acea ordine a inimii care să mă facă fericit așa cum visam cu ochii deschiși în anii frumoși ai copilăriei; nu voi înceta vreodată să caut cu privirea acea ordine firească a minții odihnite în paginile unei cărți bune, ordinea sufletului curat, ordinea lucrurilor bine înfăptuite, ordinea colorată în creația minunată a lui Dumnezeu, ordinea fără de pată din ochii limpezi ai celor mici, ordinea pe chipul copt al bătrânului bogat în ani. Mi-e dor, mi-e tare dor de timpurile copilăriei în care exista o ordine și o bună cuviință în vorbă, în dorință și vis, în gând și privire, în glas și în tăcere, în minte și inimă, în om și în natură.

Mai cred încă, da, tot mai cred în om și în ordinea lui care se înfăptuiește prin orânduirea cu El, printr-o împreună lucrare a omului și a lui Dumnezeu deopotrivă. Ordinea poate fi salvată numai prin educația bunului simț... deoarece doar tu, numai tu, omule, poți dezrădăcina pentru totdeauna sâmburele dezordinii din tine pentru a semăna firava plantă a ordinii minții și a inimii și să o uzi cu lacrimile și eforturile tale pentru a o ajuta să crească transformându-se într-un arbore al omeniei și al buneii rânduiei de care cu toții avem atâta nevoie și după care tânjim cu atâta amar al dorinței!

”

*Ordinea
poate fi salvată
numai prin educația
bunului simț...*

OMUL ȘI NEVOIA DE SACRU

„Toate întrebările converg spre aceeași problemă: *cum se poate introduce realitatea sacrului într-o societate desacralizată ca a noastră?* (Căci noțiunile, simbolismul, teoriile privind sacrul pot fi comunicate, discutate – fără ca interlocutorii să fie confrunțați cu sacralitatea ca atare).” (Mircea Eliade, *Jurnal*)

Cu toții am observat în jurul nostru sau poate chiar ne-am confruntat cu ceea ce putem numi criza omului modern, în special a celui om centrat pe acumularea de bunuri și valori, respectiv centrat pe propria persoană și bunăstarea la care poate ajunge. O ipoteză prin care să se explice această criză este legată de eșecul omului de a-și găsi locul și sensul într-o lume, care nu mai are sens.

Omul modern, spre deosebire de omul societăților arhaice, a pierdut abilitatea de a se raporta la sacru în tot ceea ce face, iar pentru omul religios al societăților arhaice, situarea în sacru era exact ceea ce dădea sens vieții și activităților sale vitale. Activitățile zilnice ale omului modern nu mai au o semnificație religioasă, locuința sa nu mai reflectă un model divin, lumea sa este tot mai desacralizată. Conform teoriei clasice a secularizării, în societatea contemporană

occidentală se constată un declin al creștinismului, ca urmare a modernizării – pe măsură ce societățile se modernizează, devin mai complexe, mai raționale, mai individualiste și mai puțin religioase.

Omul contemporan se află într-o criză de profunzime interioară și este necesar să-și recapete echilibrul psihic, pentru moment zdruncinat, să se înalțe către spiritualitatea autentică, având revelația structurilor reale ale manifestării. Omul societăților moderne este încă hrănit și ajutat de activitatea inconștientului său, fără să atingă însă o experiență și o viziune reală a lumii, a întregii manifestări și a

tot ceea ce înseamnă spiritualitatea autentică. Inconștientul îi oferă soluții la problemele proprii existenței, îndeplinind astfel rolul religiei, al spiritualității tradiționale pentru că, înainte de a deveni, prin religie, creatoare de valori, existența îi datorează religiei, spiritualității autentice, integritatea. S-ar putea spune chiar că, într-o anumită măsură, oamenii moderni care se proclamă areligioși, sau care nu urmează nici o cale spirituală, sunt cei la care religia și mitologia s-au „cuibărit” undeva în noaptea inconștientului. Ei sunt cei pentru care posibilitățile de a ajunge la o

”
Oamenii încearcă
să evadeze din profan
și să se agățe de unele
lucruri care, din păcate,
și-au pierdut
din sacralitate.

experiență spirituală a vieții zac ascunse undeva în străfundurile ființei lor, dar nu pot fi aduse ușor la lumină.

Oamenii încearcă să evadeze din profan și să se agațe de unele lucruri care, din păcate, și-au pierdut din sacralitate. Oamenii trăiesc într-un pseudo-sacru. Ei așteaptă cu nerăbdare sărbătorile, pentru că simt că în ele se află o cheie care duce spre una din ușile eliberatorii de profan. Dar nevoia de sacru o simțim și mai tare în momentele în care sacrul obișnuia să existe, să se manifeste. Un exemplu banal ar fi cel al Sărbătorilor de Crăciun (până și acest nume e profan, sărbătoarea fiind de fapt Nașterea Domnului), ele devenind în aparență niște simple zile, în care rafturile magazinelor „urlă” și ne anunță că a venit perioada anului, în care Moș Crăciun își face apariția. În esență, este mult mai mult decât atât. Toată lumea așteaptă o revelație a sacrului, dar tocmai profanul este cel care îi împiedică să-l vadă.

Omul profan, omul contemporan, este rezultatul unei desacralizări a existenței umane. Aceasta înseamnă că el s-a „străduț să se golească” de orice urmă de spiritualitate și de semnificația transcendentă. El se recunoaște pe sine în măsura în care „se eliberează” și „se purifică” de „superstițiile” strămoșilor săi. Cu alte cuvinte, omul profan, fie că vrea sau nu, mai păstrează încă urme ale comportamentului omului religios, ale omului spiritual, însă golite de orice

semnificație religioasă. Orice ar face, poartă o moștenire și nu-și poate aboli trecutul, fiind el însuși produsul acestuia. În vechime, rolul sacralului cuprindea aproape întreaga viață a omului. Însă, acum, omul modern s-a îndepărtat de sacru și de valorile sale.

Degradarea „religiilor” și dispariția unor tradiții spirituale autentice, nu implică nicidecum dispariția „religiozității” și a credinței. Secularizarea unei valori religioase nu este decât un fenomen spiritual care reflectă de fapt legea transformării universale a valorilor umane. Caracterul „profan” al unui comportament înaintea „sacru” nu presupune o ruptură; „profanul” nu este decât o nouă manifestare, dar ignorantă, a aceleiași structuri constitutive a omului, care se manifesta înainte prin expresii „sacre”.

Dintr-o altă perspectivă s-ar putea spune chiar că non-religia, non-spiritualitatea echivalează cu o nouă „cădere” a omului: omul areligios, omul aspiritual pare să-și fi pierdut capacitatea de a trăi conștient viața în mod spiritual, capacitatea de a o înțelege și de a și-o asuma, de a fi responsabil asupra întregii sale existențe. Datorită faptului că spiritualitatea s-a ascuns în străfundurile inconștientului și a fost uitată, ființa se pare ca a uitat aproape cu desăvârșire natura sa divină. „*Tot ceea ce este necesar pentru ca răul să triumfe, este ca omul bun să nu facă nimic.*” (Edmund Burke)

”*Oamenii așteaptă cu nerăbdare sărbătorile, pentru că simt că în ele se află o cheie care duce spre una din ușile eliberatorii de profan.*”

Lumea se întemeiază pe experiența sacrului, și cea mai elementară dintre religii este înainte de toate o ontologie. Spiritualitatea autentică, tradițională, este soluția exemplară pentru ieșirea din orice criză existențială, deoarece este singura modalitate prin care poate fi vindecată ignoranța, poate cea mai mare și mai grea boală a ființei contemporane.

Soluția spirituală nu numai că rezolvă criza, dar în același timp „deschide” existența către anumite valori care nu mai sunt nici întâmplătoare, nici particulare, permițându-i astfel omului să depășească situațiile personale și să ajungă în cele din urmă în lumea spiritului. Aceasta este lumea pe care pare că a pierdut-o de mult timp și către care, în mod inconștient, dorește să se întoarcă, deoarece numai aceasta poate reprezenta soluția optimă pentru ieșirea din criza actuală.

De fapt, dimensiunea sacrului este absolut obligatorie pentru menținerea existenței. Fie că este conștientizat sau nu (într-un grad mai mare sau mai mic), fie că este acceptat sau respins, sacrul reprezintă planul vital al universului material.

Deschiderea spre sacru, consideră Eliade, îl face pe *homo religiosus* capabil de a se cunoaște și a cunoaște. Această dublă cunoaștere îl face pe om total, pentru că omul religios este însetat de a fi.

Totuși trebuie să înțelegem că sacrul și profanul nu sunt două lumi diferite, ele sunt, așa cum spunea Mircea Eliade „*două moduri de a fi în lume*”.

Referințe bibliografice

Eliade Mircea, *Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie*, Humanitas, București 1994.

Eliade Mircea, *Sacrul și profanul*, Humanitas, București 2005.

Ries Julien, *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*, Polirom, Iași 2000.

Sf. Augustin, *Confesiuni*, Nemira, București 2009.

TINERII – PROTAGONIȘTI AI BISERICII

Generațiile tinere reprezintă un tezaur al omenirii, iar Biserica își îndreaptă privirea spre ele cu multă atenție și simpatie. Papa Paul al VI-lea, într-un mesaj al Conciliului al II-lea din Vatican, sublinia responsabilitatea pe care o au tinerii pentru viitorul lumii: „pentru voi, tinerilor, mai ales pentru voi, Biserica a aprins cu Conciliul o lumină, aceea care luminează viitorul. Ea dorește ca societatea pe care voi vă pregătiți s-o construiți să respecte demnitatea, libertatea, drepturile persoanelor”.

Potențialul valoros al tinerilor se cere fructificat pentru ca vestea cea bună a mântuirii adusă de Isus Cristos să fie transmisă generațiilor următoare. Pentru aceasta este necesar ca, mai întâi, ei să beneficieze de o atare formare care să le permită întâlnirea cu persoana lui Isus.

Prima responsabilă cu educația creștină este *familia*. În cadrul creștin al familiei, îmbogățită cu harul și misiunea sacramentului căsătoriei, copiii au posibilitatea să-l descopere și să-l cinstească pe Dumnezeu, să-l iubească pe aproapele, conform credinței primite la Botez. Într-o astfel de familie ei trăiesc pentru prima dată experiența unei vieți sociale sănătoase, fiind pregătiți să intre în viața

societății civile precum și în poporul lui Dumnezeu. (cf. *Lumen gentium*, nr. 35)

Îndatorirea de a educa revine și *Bisericii*, pe de o parte pentru că are capacitatea de a educa, pe de altă parte pentru că are misiunea de a vesti tuturor oamenilor calea mântuirii, contribuind la formarea integrală a persoanei umane și la binele societății pământești.

Un rol important îi revine și *școlii* care, potrivit misiunii sale, cultivă facultățile intelectuale, pune în contact cu patrimoniul cultural moștenit de la generațiile trecute, pregătește pentru viața profesională și generează condiții de socializare. (Cf. *Gravissimum educatioinis*, nr. 3)

Însușindu-și acest deziderat al Conciliului cu privire la tineri, în anul 1985, când ONU proclama Anul Internațional al Tineretului, papa Ioan Paul al II-lea inițiază *Ziua Mondială a Tineretului*. La prima celebrare care a avut loc la Roma, în Duminica Floriilor, el le-a încredințat tinerilor o cruce pe care să o poarte la fiecare întâlnire viitoare și să o transmită grupului gazdă din anul următor. Aceste întâlniri la nivel mondial au mobilizat un număr tot mai mare de tineri și au devenit o minunată tradiție. Ele au

” Să întâmpinăm
tinerele generații
cu o inimă deschisă,
înțelegându-le
particularitățile de vârstă
în contextul lumii
de astăzi.

continuat și în timpul papei Benedict al XVI-lea și sunt încă de actualitate.

Papa Francisc face un pas înainte și orientează atenția spre tineri prin convocarea unui sinod dedicat acestora. Pentru o mai bună organizare și pentru ca acest eveniment să constituie o autentică întâlnire cu viața tinerilor, a fost organizată o reuniune presinodală cu participarea unui număr de 300 de tineri. Documentul emis la sfârșitul acestei întâlniri (*Tinerii, credința și discernământul*) a scos la iveală diferitele provocări dar și oportunități ale tinerilor în lumea de astăzi, precum și dorința lor de a găsi sensul existenței. Pentru aceasta au nevoie de discernământ, credință și însoțire.

Să întâmpinăm tinerele generații cu o inimă deschisă, înțelegându-le particularitățile de vârstă în contextul lumii de astăzi și având convingerea că, dincolo de a fi o resursă de susținere a generațiilor care părăsesc sectorul activ al muncii, ei reprezintă mai întâi receptorul unei iubiri care ne însoțește pe toți „până la sfârșitul lumii”, și pe care este necesar ca, mai întâi, să o primească.

NOBLEȚEA MUNCII

Toată cultura și civilizația omenirii, toate creațiile științelor și artelor, tot ce constituie mândria și gloria omului pe pământ este rodul muncii creatoare, al brațelor și al minților încordate.

Parabola talanților, cu lauda slujitorilor credincioși buni și harnici și cu osânda slujitorului netrebnic, cuprinde frumoasa și nemuritoare învățătură evanghelică despre muncă (*Mt 25,14-30*). Într-o formă pe care toți o pricepem, Mântuitorul apreciază înmulțirea darurilor prin muncă (parabola talanților) și critică aspru lenea.

În primul capitol din Sfânta Scriptură găsim că Dumnezeu, după ce i-a făcut pe cei dintâi oameni, i-a așezat în rai și i-a binecuvântat spunându-le: „creșteți și vă înmulțiți, umpleți pământul și stăpâniți-l” (*Gen 1,28*); dar se poate stăpâni pământul fără muncă? Sigur: Nu!

În capitolul al doilea din Sfânta Scriptură stă scris că Dumnezeu l-a pus pe Adam „în Grădina Paradisului ca s-o lucreze și s-o păzească” (*Gen 2,15*); așadar, e limpede că idealul omului pe pământ a fost încă de la început munca. După numai câteva versete găsim că Adam a pus nume tuturor animalelor, păsărilor cerului și tuturor fiarelor

câmpului, ceea ce nu se putea face fără o oarecare încordare a minții, fără oarece bătaie de cap; astfel, nu numai muncă fizică dar și intelectuală. Prin urmare, munca, la origine este din rai, de la Dumnezeu; putem spune, chiar fără teama de a greși, că munca e binecuvântare dumnezeiască, nu pedeapsă, nu blestem. Este adevărat că mai apoi, în capitolul al treilea, găsim și cuvinte de ocară la adresa lucrătorului, dar ele sunt ca urmare a neascultării omului și a pierderii harului lui Dumnezeu.

Dumnezeu a continuat mai departe să descopere oamenilor noblețea muncii și frumusețea hărniciei prin gura profeților și aleșilor săi. Astfel, stă scris: „Șase zile să lucrezi și să-ți faci tot lucrul tău”.

În *Cartea Proverbelor*, înțeleptul Solomon îi critică pe leneși spunându-le: „du-te leneșule la furnică și vezi munca ei și ia aminte... Sau mergi la albină și vezi cât e de harnică și ce lucrare iscusită săvârșește”.

Leneșul este îndemnat să învețe hărnicia de la furnică și de la albină, iar dacă nu lucrează, nici să nu mănânce.

Mântuitorul Cristos reamintește frumusețea și obligativitatea muncii; de mic copil cunoaște ce înseamnă munca, trăiește din

„Munca nu e numai izvorul științei, al puterii și al caracterului, dar e și un semn că trăiești”.
Simion Mehedinț

munca brațelor sale, osândește lenea în parabola talanților și furtul muncii în parabola lucrătorilor viei, proclamă principiul muncii plătite cinstit, când spune: „vrednic este lucrătorul de plata sa”.

Sfântul Paul, cel mai mare apostol al neamurilor, a fost lucrător de corturi și, la rândul lui, îi îndeamnă pe locuitorii din Tesalonic la muncă: „să lucrați cu mâinile voastre ca să nu aveți trebuință de nimic. Cine nu lucrează, nici să nu mănânce, iar cine treieră să se bucure de rodul muncii sale”. Așadar, munca este o binecuvântare, nu un blestem, iar muncitorul pe lângă zilele de lucru are dreptul la zile de odihnă și sărbătoare.

Munca cinstită se cuvine a fi răsplătită cinstit, nu ca o milă, ci ca o datorie.

Popoarele creștine sunt cele mai înaintate din punct de vedere cultural, cele mai civilizate între toate neamurile lumii, tocmai

„Cine nu lucrează,
nici să nu mănânce,
iar cine treieră să se bucure
de rodul muncii sale.”
Sfântul Paul

pentru faptul că creștinismul este o religie a muncii, religie culturală care îndeamnă și inspiră omul spre înnobilitate și desăvârșire.

Prin muncă se ridică oamenii și popoarele la bunăstare, la civilizație și cultură, se asigură

progresul omenirii și se îmbogățește zestrea noastră materială și spirituală. Toată cultura și civilizația omenirii, toate creațiile științelor și artelor, tot ce constituie mândria și gloria omului pe pământ, este rodul brațelor și al minților luminate. Dacă „munca este o rugăciune în fapte și o colaborare cu Dumnezeu”, atunci orice om trebuie să aibă un altar la care să slujească cinstit, un ideal și un cult din care să se inspire și să trăiască viața întreagă.

„Munca nu e numai izvorul științei, al puterii și al caracterului, dar e și un semn că trăiești”. (Simion Mehedințu)

SACRAMENTELE SAU CREDINȚA PRACTICĂ ÎN ORA DE RELIGIE

Cred că cel mai important obiectiv al educației religioase este chiar transpunerea tuturor achizițiilor, deprinderilor, valorilor, atitudinilor într-o participare vie și conștientă la viața sacramentală a Bisericii.

Într-o lume atât de intens materializată, sacramentele Bisericii nu sunt însă realități atât de accesibile pentru adolescenții și tinerii de azi. De vreme ce copiii și (poate) preadolescenții se apropie mult de sacramente prin imitare sau printr-o credință simplă, adolescenții și tinerii doresc argumente, exemple de bună practică, motive foarte convingătoare să se apropie de Dumnezeu prin Sfintele Taine.

Dorind să explice sacramentele Bisericii, Sfântul Augustin afirma: „Un cuvânt se adaugă unei materii și acestea realizează un sacrament” (Sesböué, 2011, p. 23). Într-o lume din ce în ce mai axată pe material, semnele și simbolurile au un rol primordial în logica harului divin. Înțelegerea semnelor divine este esențială pentru a trăi harul sacramental.

Plecând de la cum e construită lumea, ne întrebăm: cum ar fi relațiile inter-umane dacă s-ar baza doar pe cuvinte? Câtă nevoie avem însă de gesturi sau fapte? Liturgia Bisericii dă o importanță deosebită fiecărui cuvânt care, la rându-i, este însoțit de gesturi care destăinuie,

ne ajută să ne apropiem mai conștient (*Credința catolică*, 1991, p. 98).

Lăsate *moștenire* de Isus însuși sau măcar sugerate ca rit, ele îl fac capabil mai ales pe omul de astăzi să poată conștientiza lucrarea harului lui Dumnezeu.

Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, vine în lume ca cel mai important semn al lui Dumnezeu. Numit și sacrament primordial (Dumea, 1996, p. 91), Isus Cristos e cel care face posibilă întâlnirea noastră cu Dumnezeu (*Credința catolică*, 1991, p. 98). Acesta ia fire omenească, devine trup și spirit așa cum suntem și noi, pentru a vorbi cu omul cu posibilități umane, săvârșește minuni, învie și lasă cu poruncă sacramentele: Botezul Euharistia, Preoția, Spovada etc.

Datorită lui Isus, omul, materie și spirit, înțelege mai ușor planul lui Dumnezeu, relaționează cu Dumnezeul său reprezentat în icoane și alte semne, își menține vie flacăra credinței pentru că vede clar semnele și posibilitatea mântuirii.

Prin Isus și Biserica sa, minunile continuă să se înfăptuiască, cuvântul lui Cristos ajunge până la noi, iar harul sacramental este administrat în persoana lui Cristos – *in persona Christi* (Bișoc, 2001, p. 32).

Toată această lucrare cristică trebuie delimitată de *mistere* (binecunoscute în religiile antice) pentru că, în creștinism

Cristos înlocuiește sacrificiul ritual cu propriul sacrificiu, iar pe cei care le primesc îi invită la propriul sacrificiu și acesta este sensul *preoției comune*, împărtășită de orice creștin în virtutea Botezului (Sesböüé, 2011, p. 24).

Sacramentele sunt semne vizibile și eficiente ale harului, instituite de Cristos și încredințate Bisericii, prin care ne este dăruită viața divină – harul (Cf. Dumea, 1996, p. 73).

Șapte sunt *semnele* Bisericii: Botezul, Mirul, Euharistia, Pocăința, Ungerea bolnavilor, Preoția și Căsătoria (CBC 1113). Ele se pot clasifica astfel: sacramentele inițierii creștine (Botezul, Mirul și Euharistia); sacramentele vindecării (Pocăința și Ungerea bolnavilor); sacramentele în slujirea comunității și a misiunii (Preoția și Căsătoria). Ele marchează momentele importante ale vieții creștine și sunt îndreptate spre Euharistie „ca spre scopul lor” (Sfântul Toma de Aquino) (Bișoc, 2001, 32).

Documentul conciliar *Sacrosanctum Concilium* spune: „sacramentele sunt menite să-i sfințească pe oameni, să zidească trupul lui Cristos și să dea cultul datorat lui Dumnezeu; în calitate de semne, ele au și un rol instructiv. Nu numai că presupun credința, ci, prin cuvintele și elementele rituale, o și nutresc, o întăresc și o exprimă; de aceea sunt numite sacramente ale credinței. Ele conferă, într-adevăr, harul, dar celebrarea lor îi și dispune mai bine pe credincioși să primească rodnic acest har, să dea cult cum se cuvine lui

Dumnezeu și să trăiască iubirea. Așadar, e foarte important ca toți credincioșii să înțeleagă ușor semnele sacramentelor și să frecventeze cu cea mai mare asiduitate acele sacramente care au fost instituite pentru hrănirea vieții creștine” (*Sacrosanctum Concilium*, nr. 59).

Liturgia creștină este foarte utilă și plină de sens dacă este înțeleasă în adevăratul ei scop. Câte lucruri nu facem în viață din automatism? Care este pericolul automatismului? Viața sacramentală nu poate fi automată. Orice creștin trebuie să fie capabil să înțeleagă, într-un limbaj cât mai accesibil,

bogăția semnificațiilor pentru a se bucura din plin de harurile lui Cristos prin sacramentele Bisericii.

Porunca I a lui Dumnezeu, pe de altă parte, cere oricărui creștin cult față de Creatorul său, întrucât este binele lui suprem, iubirea nemărginită, milă și providență (ne ajută și

ne aude când îi cerem ajutorul). Din acest cult creștinul primește tot ceea ce are nevoie pentru a trăi viața de credință cu demnitate în această lume și a ajunge în lumina fericirii veșnice.

Dar se pune întrebarea: înțeleg oare credincioșii, mai ales tinerii, toate ritualurile sau simbolurile? Cât i-ar ajuta să înțeleagă ceea ce primesc?

A nu înțelege tainele Bisericii constituie impediment la primire. Nu mă refer aici neapărat la necunoștință totală, ci și la acel

”

*Înțelegerea
semnelor divine
este esențială
pentru a trăi
harul sacramental.*

amestec involuntar de uitare/lipsa practicii sacramentelor și un anumit *creștinism popular*, axat pe *primirea a ceva...* când pleci de la biserică să nu pleci cu mâna goală ci cu ceva... palpabil în mâini! Cu tot demersul catehetic, destul de intens la noi, la catolici, oamenii valorizează mai mult sfințirea crinilor decât Sfânta Liturghie sau mai mult *ritualul luminii* decât toate celelalte liturgii ale Vigiliei pascale.

Există două dimensiuni ale cultului: cel interior (manifestat în credința proprie, speranță, iubire, jertfirea propriei voințe) și cel exterior (totalitatea actelor de cult făcute de creștin pentru a capta bunăvoința lui Dumnezeu sau prin care îl adoră pentru binefacerile sale). Din cultul exterior, numit și Liturghie, fac parte: sacramentele, vestirea cuvântului divin, Liturgia Orelor, sacramentaliile, Sfânta Liturghie. Acestea sunt, prin definiție, acte de cult public. Există și acte de cult extra-liturgice: Calea Crucii, devoțiunea la Inima lui Isus, Îngerul Domnului etc. (Dumea, 1996, p. 9)

Trăim într-un mediu din ce în ce mai ostil imaginilor sfinte și simbolurilor religioase. Dacă unii oameni le îndepărtează, ar trebui oare abandonate cu totul? Semnele și simbolurile fac parte din pedagogia lui Dumnezeu, din modul corect și firesc de a comunica cu omul.

Biblia ne dă mărturie că nu odată Dumnezeu s-a folosit de semne pentru a interacționa cu omul: promițând că nu va mai inunda pământul, a făcut să apară curcubeul, pentru a-i vorbi lui Moise, s-a

arătat într-un tufiș arzând, pentru a le arăta israeliților calea spre Țara Promisă a construit o coloană de foc, pentru a consacra regi și profeți cerea așezarea unei peceți din untdelemn pe frunte etc. (Dumea, 1996, p. 6-8).

Cunoașterea și trăirea semnelor divine din liturgie ne va aduce har și mulțumire.

Referințe bibliografice

Bișoc A., *Sacramentele: semnele credinței și ale harului*, Editura Sapientia, Iași 2001.

Catehismul Bisericii Catolice, Editura ARCB, București 1993.

Credința catolică exprimată de Episcopii din Belgia, Editura ARCB, București 1991.

Conciliul Vatican II, Editura ARCB, București 2000.

Dumea C., *Semnele mântuirii: liturgia creștină catolică*, EARCB 1996.

Sesböué B., *Invitație la a crede: sacramentele credibile și dezirabile*, Editura Sapientia, Iași 2011.

ÎNVĂȚĂTORII BUNI NU MOR NICIODATĂ*... gânduri la „plecarea” Domnului Învățător Ioan Pușcașu*

Nu știu alții cum sunt, dar eu când îmi amintesc de școala în care am buclisit pentru întâia oară, când îmi amintesc de școala în care am învățat a scrie și a citi, de școala cea nouă în care învățam la etaj, prima clasă pe dreapta, și de terenul de sport pe care alergam zglobiu, primul chip care îmi răsare în amintiri e cel al Învățătorului. Un domn în toată firea, cu ochii mici, căprui, ce pătrundeau până-n rărunchi; un domn nici prea 'nalt și nici prea scund, nici prea voinic, dar nici prea slab, nici sever, dar nici delăsător. Era așa, numai bun de pus la „suflet”.

Cine poate uita sala de la etaj în care Domnul Învățător a educat atâtea generații de elevi? Mai bine de 10. Avea ceva aparte acea sală. Pentru noi elevii era ca un colț de rai. Era singura din școală cu proiecție video, singura ce avea perdele cu reglaj electric, singura cu tablă nu doar în spatele catedrei, ci cu încă șase pe peretele lateral. Era singura clasă în care puteai asculta muzică prin niște sisteme montate în interiorul unei catedre imense. Nu știu prin ce mijloace și cum de Domnul Învățător ajunsese să administreze aceste bunuri, dar mulți ne invidiau pentru acest

privilegiu. În sala aceea, cu ușa căptușită de un burete învelit în piele, ne era răcoare vara și cald iarna. O asemenea sală de clasă era unică în școală. Dacă ceilalți învățători își mai schimbau clasele, el niciodată. Asta ne-a făcut pe noi să înțelegem că domnul a investit acolo din agoniseala lui. Și asta nu pentru că l-a forțat cineva, ci pentru că îi plăcea ceea ce făcea și, mai ales, pentru că ne iubea ca pe proprii copii. Și astăzi, după 30 de ani de democrație, puține școli se pot mândri cu o sală de clasă ca aceea. Indirect, domnul învățător ne-a învățat că atunci când îți place ceea ce faci, când muncești cu drag, cu pasiune, vei putea transforma deșertul în pământ roditor, vei reuși să faci ceea ce nici măcar nu ai îndrăznit să visezi. Pune iubire în ceea ce faci și vei săvârși minuni. Asta ne-a învățat învățătorul nostru drag.

Cine poate uita lecțiile Domnului Învățător? Toate erau frumoase, bine pregătite, cu multe materiale didactice, cu video-proiecție... ca la carte. O spun nu ca un amator, ci privindu-l cu ochii directorului de liceu pedagogic. Cu câtă răbdare ne purta în mâini stiloul până reușeam să rotunjim literele! Iar dacă aveam vreo temă de făcut, puțini îndrăzneau să vină cu ea nefăcută. Îți venea să intri în pământ de rușine. Eram printre puținele clase din școală pentru care desenul era desen, educația fizică era educație fizică, lucrul manual era lucru manual, muzica era muzică. Rar se întâmpla să ne fure

”
*Învățătorii buni
 își continuă misiunea
 dincolo de porțile școlii,
 indiferent de vârstă.*

o jumătate de oră de educație fizică pentru a face matematică sau citire. Domnul aplica încă de atunci teorema inteligențelor multiple, fiecare elev era încurajat să valorifice proprii talanți. Cum aș putea uita că harta României era aproape mereu întinsă pe peretele clasei, iar într-o zi ne-a pus să căutăm localitatea cu cel mai scurt nume! Am explorat harta aceia zile întregi, fiecare centimetru, în fiecare pauză ... și am găsit. Era „Ip”, o localitate din județul Sălaj. Și după 30 de ani încă ne mai amintim. Să nu-și imagineze cineva că atunci când o generație termina clasa a IV-a, el uita de ea. Era tot a lui. În clasa a VI-a, la o oră de limba română, a intrat cu un teanc de lucrări din clasa a IV-a și a început să verifice dacă mai știm să scriem frumos. Unora ne-a spus clar: „Mă dezamăgești. Scriai mai frumos înainte”. Am fi preferat să primim o corecție „la palmă” de la profesorii specializați în așa ceva, dar nu să-l fi supărat pe Domnul Învățător. Nu știu cum sunt alți învățători, dar învățătorul meu ne-a urmărit din umbră chiar și după ce am plecat la alte școli. Voia să știe că nu ne-am rătăcit pe drum. Asta pentru că învățătorii buni își continuă misiunea dincolo de porțile școlii, indiferent de vârstă. Ei se transformă din învățători în mentori și prieteni. Ferice de noi că am avut un asemenea învățător!

Cine poate uita lecțiile de viață pe care ni le preda Domnul Învățător? Cum ne adunam lângă el ca soldații în jurul generalului, ca

ucenicii în jurul maestrului! Cum la cutremurul din 1990, într-o după-amiază de primăvară, ne-a calmat panica, fiind ultimul care s-a pus la adăpost. Cum ne aducea cărți pentru citit! Ca un grădinar, semăna în inimile noastre sămânța cunoașterii, foamea după știință, plăcerea de a citi, pasiunea pentru gospodărie și grădinărit. A reușit să imprime în mulți dintre elevii lui setea pentru a crește, pentru a învăța, pentru a face ceva frumos cu viața lor. Cu greu pot uita un episod în care ne întreba ce vrem să devenim când vom fi mari. Toți visam să ajungem cineva. Nu aveai cum altfel. Când mi-a venit rândul i-am spus: „inginer”. „Ești sigur?”, m-a întrebat el. Și a urmat un „da” îndoielnic. Avea un dar aparte: citea în inimi. Vedea ceea ce puțini oameni pot vedea. Nimeni nu era ignorat. Cei care aveau de recuperat în cunoaștere și disciplină își găseau adesea loc în bancă lângă cei mai buni și mai cuminiți din clasă. Așa era el. Înainte de a ne învăța carte, ne învăța să fim oameni. Nu exagerez spunând că a fost un adevărat „domn Trandafir” al școlii noastre din Gherăești. Simțeam că făcea toate acestea nu pentru bani, ci pentru că îi plăcea; nu pentru a se afirma pe sine, ci pentru că ne iubea pe noi.

Cine poate uita credința domnului învățător? Nu știu dacă prin lege sau printr-un ordin de partid era interzis cadrelor didactice să frecventeze biserica, însă noi, elevii, știam

pe atunci că ei, sărmanii profesori, n-au voie să fie văzuți pe la biserică. Cei care i-am fost elevi știam că Domnul Învățător nu doar credea în Dumnezeu, că e catolic, ci că duminica își făcea drum la Săbăoani să-și viziteze rudele, iar acolo era de nelipsit la Sf. Liturghie. Noi simțeam asta, pentru că prin toți porii ființei lui el respira dragoste de Dumnezeu și de oameni. Așa era el. Cu glasul de tenor și cu privirea blândă îți repeta: *Hai că poți! Mai încearcă!* Iar când zâmbea, avea ceva dumnezeiesc în el. Și o făcea des... pentru că îi plăcea să ne învețe. Când abia se iviră zorii libertății, în ianuarie-februarie 1990, a fost primul om din școală care ne-a vorbit despre Dumnezeu. Cum aș putea uita faptul

că organiza concursuri cu premii, din banii lui, pentru elevii care știu misterele Rozariului? Și făcea toate acestea nu pentru că îl obliga vreo lege sau programă, ci pentru că așa simțea el, pentru că asta era convingerea lui: pe primul loc Dumnezeu!

Era în toamna anului 1989.

România se pregătea de Cel de-al XIV-lea Congres. În vară, generația din care fac parte primise Prima Sfântă Împărtășanie. Era prima vineri a lunii octombrie. Noi învățam după-amiaza. Domnul știa că o parte dintre noi, băieți și fete, am început să practicăm Devoțiunea la Vinerea I din lună, știa că doi băieți din clasă sunt deja ministranți și că ar vrea să ajungă la Liturghie. Cum să facă? În ziua aceea, la

*Prin toți porii ființei lui
el respira dragoste
de Dumnezeu
și de oameni.
Așa era el.*

ultima oră, trebuia să fim pe terenul agricol din spatele școlii la încărcat sfecla în camion. Domnul ne-a chemat pe câțiva deoparte și ne-a spus în taină: „Puteți pleca.... dar nu toți odată”. Noi am înțeles... Câte unul, câte doi, vreo 10 elevi din clasă am

” Domnul învățător ne-a învățat că atunci când îți place ceea ce faci, când muncești cu drag, cu pasiune, vei putea transforma deșertul în pământ roditor, vei reuși să faci ceea ce nici măcar nu ai îndrăznit să visezi.

putut ajunge la Liturghie și ne-am putut împărtași în acea zi. Dacă se întâmpla ca manifestările socialiste să coincidă cu programul catehetic de la biserică, mai ales în zi de duminică, Domnul Învățător nici măcar nu ne anunța. Pentru el, pe primul loc trebuia să fie Dumnezeu. Reflectând peste ani asupra acestor episoade, nu pot să nu constat că Domnul Învățător avea dreptate: e mai important Dumnezeu decât comunismul și decât orice altceva. Pe Dumnezeu nu-l poate învinge nimeni. Doar omul care are curaj, doar omul care e dispus să plătească un preț pentru credința lui va fi un învingător. Și Domnul Învățător a avut curaj, a riscat... iar acum primește coroana învingătorului. Sunt convins că nu-i pare rău.

Domnule Învățător,

Dumneavoastră n-ați murit, căci învățătorii buni nu mor niciodată. Dumneavoastră doar ați plecat înaintea noastră la cel despre care ne-ați vorbit, deși alții v-au poruncit să păstrați tăcerea; dumneavoastră nu ați murit, ci sunteți acolo în cerul pe care alții v-au interzis să ni-l arătați, dar pe care noi l-am văzut pe chipul

dumneavoastră și am înțeles că suntem iubiți. Dumneavoastră n-ați murit, ci v-ați întors acasă, la cel pe care l-ați vizitat adesea, deși alții au încercat să vă blocheze drumul; dumneavoastră n-ați murit, ci dumneavoastră trăiți în toți aceia pe care i-ați învățat să scrie și să citească.

Dumneavoastră nu ați murit, ci dumneavoastră trăiți în toate acele generații de elevi de care v-ați îngrijit ca de proprii copii. Dumneavoastră n-ați murit, ci dumneavoastră trăiți în toți aceia care v-au cunoscut și au găsit în dumneavoastră un tată, un prieten, un mentor, un model de urmat. Pentru toate acestea vă mulțumim din inimă. Suntem norocoși că v-am avut. Dumnezeu să vă așeze printre cei dreپți ai lui! Binecuvântată vă fie memoria în veci! Amin.

MAGIȘTRI ȘI DISCIPOLI

ÎN ACEST SUFLET ERA CEVA DIN CREDINȚA ȘI CURĂȚENIA UNUI APOSTOL

Medalion: prof. dr. Mariana-Georgeta Purțuc

Există oameni a căror trecere prin lume lasă o amprentă determinantă în devenirea noastră intelectuală, umană și creștină. Un cuvânt, un gest, o atitudine sunt elemente care pot marca în mod decisiv traiectoria vieții noastre. Cu profesionalismul și determinarea ce o caracterizau, profesoara Mariana-Georgeta Purțuc a avut o contribuție meritorie în creionarea pastorației școlare în Dieceza Romano-Catolică de Iași. Inspectorii școlari

diecezani, începând cu părintele Dumitru Gabor, continuând apoi cu pr. Iosif Bișoc OFMConv și pr. Petru-Sebastian Tamaș au avut în ea un mentor de nădejde. Primele programe școlare de religie, primele manuale, primele simpozioane și întâlniri naționale ale profesorilor de religie s-au realizat cu implicarea ei directă. Adăugăm aici rolul determinant în înființarea Facultății de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității „Al. I. Cuza” și a claselor cu profil teologic din cadrul Colegiului Pedagogic „Vasile Lupu” din Iași.

Doamna profesoară Mariana-Georgeta Purțuc, născută Verussi, bunicii din partea tatălui fiind italieni, a văzut lumina zilei în anul 1953, în sărbătoarea Bunei-vestiri, pe 25 martie. După absolvirea Facultății de Filologie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași în 1976, a primit titularizare pe catedra de limba și literatura română la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași, astăzi Colegiul Pedagogic „Vasile Lupu”. A muncit la formarea viitorilor educatori și învățători cu profesionalism și devotament aproximativ 40 de ani. O viață de om. Între anii 1994 și 2002 a fost director al Școlii Normale „Vasile Lupu” din Iași, iar între 2014-2016 a fost director adjunct. Competența profesională, înalta ținută intelectuală și dăruirea umană de care a dat dovadă vor rămâne pentru

totdeauna întâmpărite în memoria a generații întregi de elevi și profesori.

Perseverență și ambițioasă, a continuat toată viața să „învețe”. A organizat simpozioane și manifestări culturale, a participat la stagii de formare profesională în diferite țări europene, a coordonat lucrări de grad, a făcut parte din diferite comisii naționale pentru redactarea programelor și manualelor școlare. A fost ani la rând profesor asociat al Universității „Al. I. Cuza”, în special al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației. A desfășurat o bogată activitate publicistică, scriind cărți și articole de specialitate.

Catolică practicantă, profesoara Mariana Purțuc a iubit din toată ființa ei Biserica din care făcea parte. S-a implicat trup și suflet în viața Bisericii ori de câte ori a avut posibilitatea și a investit toți talanții pe care i-a primit de la Dumnezeu pentru a oferi o educație aleasă tinerelor generații. În anii în

care era director de școală participa zilnic la Sf. Liturghie celebrată în capela călugărilor iezuiți din Iași. Tot aici participa la dezbateri teologice și cercuri biblice. Fiind abonată la revista „De la răsărit până la apus”, citea și medita zilnic lecturile sfinte. Ani la rând a corectat lucrările la limba română ale tinerilor care dădeau admitere la Seminarul Mare din Iași.

Iată doar câteva dintre marele proiecte pe care le-a realizat:

- Înființarea unei școli postliceale, cu specializarea didactică – teologie romano-catolică în cadrul Școlii Normale „Vasile Lupu” (1994);
- Implicarea activă în organizarea învățământului religios în școlile publice și în realizarea primelor programe de religie romano-catolică și a primelor manuale de religie în anii '90;
- Înființarea profilului de teologie romano-catolică în cadrul Școlii Normale „Vasile Lupu” din Iași (1999);

- Înființarea Facultății de Teologie Romano-Catolică în cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași (2002);
- Președinte fondator al Fundației „Pro Educatione”, ce în prezent se ocupă de găzduirea a 90 de elevi de liceu în Iași (2010);
- Susținătoare activă a operelor misionare, fiind implicată ani la rând în activitățile Asociației „Inimă de Mamă” și ale Centrului Misionar Diecezan etc.

O boală galopantă a făcut ca viața doamnei profesoare Mariana Purțuc să se încheie la doar 65 de ani. Fiind un pedagog rafinat și un intelectual distins, doamna profesoară și-a dăruit întreaga viață formării viitorilor învățători și educatori. A fost un adevărat mentor pentru generații întregi de elevi și studenți care au urmat cursurile Colegiului Pedagogic „Vasile Lupu” din Iași și ale Facultății de Științe ale Educației din cadrul Universității „Al. I. Cuza”. Dragostea ce o purta elevilor săi o împingea să fie deopotrivă sensibilă, generoasă și exigentă. A îmbinat în mod armonios în viața ei știința și credința, fiind ferm convinsă că singurul care oferă sens deplin vieții omului e Dumnezeu.

Pe mormântul pe care și l-a pregătit în Cimitirul Eternitate din Iași a ținut să fie scrise în limba latină următoarele cuvinte: *Misericordias Domini in aeternum cantabo!* (Ps 88,2) – Milostivirea Domnului în veci o voi cânta!

*Cine a studiat
limba română
cu doamna profesoară
va ajunge om mare.*

Un portret realist și integru al doamnei profesoare Purțuc ar fi incomplet și nedrept fără a reda câteva detalii de suflet din perioada în care am cunoscut-o personal (2011-2018).

– *Era fascinată de oamenii valoroși.* De câteva ori am ajutat-o să scrie la calculator medalioane ale unor personalități ale Școlii Normale. Îi făcea o mare plăcere să vorbească despre oamenii erudiți și de caracter, despre oamenii cu sufletul frumos. Deși scrierea textului ar fi durat câteva zeci de minute, când începea să povestească despre oamenii de valoare nu se mai uita la ceas. Povestea cu entuziasm despre cum a avut norocul să crească la umbra unor oameni valoroși, care i-au marcat devenirea. La rândul ei s-a străduit toată viață să fie un om valoros. Mai mult de atât, era un magnet care atrăgea și punea alături, la

„masă”, intelectuali și oameni de vază, în a căror cercuri se simțea ca acasă. Nu puține erau ocaziile pe care le inventa, prin simpozioane, manifestări culturale, dar și simple ospete culinare, pentru ca oamenii să se poată întâlni, dialoga și împrieteni. Una dintre întrebările favorite când se întâlnea cu oamenii era: „ce carte ai mai citit”?

– *O mamă adoptivă a multor preoți.* A fost apropiată multor preoți, pe care i-a prețuit și pentru care era ca o adevărată mamă. Când a fost nevoie, a pus la dispoziție casa, masa, mașina, studiile, calitățile intelectuale și

relațiile umane pentru ca aceștia să-și atingă cu adevărat menirea. Găsea cuvinte de laudă pentru toți. I se potrivesc de minune cuvintele cu care Mihail Sadoveanu își caracteriza propriul învățător: „... Și ne da această învățătură nu pentru că trebuia și pentru că i se plătea, dar pentru că avea un prisos de bunătate în el și pentru că în acest suflet era ceva din credința și curățenia unui apostol.” De mică a fost obișnuită să îi prețuiască pe preoți, crescând la umbra unor preoți mari, precum Gașpar Bachmeier. Preoții Iosif Pal și Tadeusz Rostworowski au fost, de departe,

”
A investit toți talanții
pe care i-a primit
de la Dumnezeu
pentru a oferi
o educație aleasă
tinerelor generații.

cei mai apreciați îndrumători spirituali pe care i-a avut. Preoții erau precum copiii ei. Cei care au trecut pe la Școala Normală sau cu care s-a întâlnit în diferite împrejurări ale vieții ocupau un loc aparte în inima ei. Pentru ei avea întotdeauna ușa deschisă și ceva de pus pe masă. Iar dacă vreodată, în discuțiile noastre, apărea ideea vreunui conflict, o tăia scurt: „Părinte, fiți înțelept! Cui îi folosește un conflict?” Ea însăși avea o capacitate extraordinară de a media conflicte. Un respect deosebit a avut pentru PS Petru Gherghel, pe care îl considera un adevărat

păstor, un „tătic”. Și-a iubit și respectat episcopul așa cum un copil își iubește și își respectă tatăl. Nu rata nici o ocazie pentru a întreba: „ce mai face Preasfințitul?”.

– *Generoasă și exigentă.* Nu este elev al Școlii Normale care să nu-i fi cunoscut exigența. Se știa că cine a studiat limba română cu doamna profesoară Purțuc va ajunge om mare. De multe ori îmi repeta: „Părinte, exigența naște calitatea. Profesorii buni sunt apreciați mai târziu”. Se știa că cea mai ordonată și „la uniformă” clasă din școală e cea la care e dirigintă doamna Purțuc. Cu doi ani înainte de a muri mi-a arătat un mesaj primit de ziua ei de la o fostă elevă, care o considera drept a doua mamă și care îi datora toată devenirea ei profesională și umană. Plângea de bucurie și emoție. Exigența ei era însă dublată de o bunătate aproape extravagantă. Era deosebit de atentă cu elevii săraci, pe care îi iubea ca pe lumina ochilor. Într-un an, avea în clasă o elevă căreia i-a căutat o familie la care să poată merge în vacanță, căci acasă devenise imposibil de locuit. Când s-a terminat vacanța m-a chemat și mi-a zis: „Părinte, am vorbit ... vă rog să o însoțiți pe această elevă ca să își ia haine. Aveți grijă să își ia tot ce are nevoie”. Iar dacă simțea că un copil sărac are nevoie de pregătire suplimentară la limba română, se punea gratuit la dispoziție pentru a-l ajuta.

O avalanșă de mesaje de recunoștință au fost postate pe rețelele de socializare, atunci

când vestea plecării ei a venit ca un nor într-o zi senină de vară. Câteva dintre mesaje mi-au atras atenția în mod deosebit:

„Dacă sunt cineva astăzi e datorită ei. A avut încredere în mine și m-a împins mereu înainte”.

„A continuat să vină și să predea la universitate și când se plătea puțin. Spunea: *Am fost cu voi când era bine, nu vă las la greu*”.

„Dascăl dăruit, intelectual rafinat, metodician cunoscut la nivel național, filolog erudit cu o cultură vastă, nu a

încetat niciodată să învețe. Director determinat... om resursă, capabil să duc mult și bine pe umeri pentru a fi temelie în formarea altora. Dorința de a face binele, optimismul, îndârjirea și perseverența, curiozitatea, starea de învingător, voința de fier v-au făcut om special, omul vorbeii și al faptei”.

”
*Dragostea
ce o purta elevilor săi
o împingea să fie
deopotrivă sensibilă,
generoasă și exigentă.*

MAGIȘTRI ȘI DISCIPOLI

Doamna profesoară Tereza Herciu a activat mulți ani ca profesor de religie în școlile din Bacău și în diferite grupuri și asociații în Parohia „Sf. Nicolae” Bacău. Astăzi este profesor pensionar și ne împărtășește din bogata ei experiență.

Ce v-a determinat să vă alegeți misiunea de educator?

De copil doream să devin învățătoare ca „tovarășa mea învățătoare”. Când am finalizat clasa a VIII-a m-am îndreptat spre Liceul Pedagogic din Bacău. Admiterea se făcea pe baza de examen. Deoarece clasele gimnaziale le-am parcurs fără profesori calificați și doar cu absolvenți de liceu, nu speram să fiu admisă, totuși am depus dosarul la specializarea educatoare. Am fost admisă și am ajuns educatoare.

ÎNVEȚI, ÎNVĂȚÂND PE ALTUL

Interviu cu prof. Tereza Herciu

Cum ați simțit în suflet chemarea de a fi profesor de religie?

În copilărie, bunica mea îmi cerea să-i citesc din viețile sfinților și din alte cărți religioase în timp ce ea torcea sau împletea. Erau cărți rămase dinainte de instalarea comunismului și erau păstrate cu mare grijă. Aceste lecturi m-au ajutat mult în a mă atașa de cele ale credinței.

Tot în copilărie, tatăl meu asculta la radio, pe un fundal bruiat la maxim, posturile „Vocea Americii” și „Europa liberă”. La aceste emisiuni se vorbea uneori despre ora de religie în școală și despre profesorii de religie. Cum la școala noastră din sat se făcea conștiincios propagandă ateistă, ceea ce auzeam la aceste posturi de radio mi se părea a fi de domeniul fantasticului și al imposibilului. Mi se formase convingerea că profesorii și școala au misiunea să combată credința și pe Dumnezeu, nicidecum să le promoveze.

Gândeam atunci: „Ce bine ar fi să mă aflu într-o țară de povești, unde să se vorbească frumos în școală despre Dumnezeu și să pot deveni profesor de religie când voi fi mare!”

Cum a devenit realitate ceea ce părea imposibil?

Anii au trecut și au venit schimbările din anii '90. Aveam peste 15 ani de experiență ca educatoare, familie, copii. Pe parcursul lunii

februarie, într-o duminică, s-a anunțat în biserică organizarea de cursuri pentru predarea religiei în școli. M-am înscris la acele cursuri nu atât pentru a preda religia, iubeam munca de educatoare, cât pentru a aprofunda și a înțelege mai bine învățătura creștină.

Sprijiniți și încurajați de Preasfințitul Petru Gherghel, de preoții profesori, dar mai ales de părintele decan Ștefan Erdeș și părintele Dumitru Gabor, amândoi de fericită amin-tire, cu înțelegere și sacrificii din partea familiei, cu efort, dar și cu pasiune, am parcurs cursurile de teologie pe durata a cinci ani.

Și totuși ați renunțat la grădiniță pentru orele de religie. Cum v-ați decis?

Am absolvit cursurile de teologie în 1996, iar examenul de licență l-am susținut după un an. Intervalul de un an până la examen l-am folosit pentru a pregăti bine probele.

Cursurile din anii de teologie, precum și pregătirea licenței au constituit o adevărată hrană pentru viața personală de credință. Odată finalizate aceste etape, m-am trezit cu un gol imens în ale sufletului, gol ce nu reușeam să-l alimentez în nici un fel. Vedeam rezolvarea acestei situații prin participarea la predarea religiei în școală.

Era anul școlar 1998-1999 când apăruse disponibile ore de religie la liceu. Mi-am exprimat dorința către părin-tele responsabil, care mi-a propus orele de la Liceul Economic,

”
Profesorul de religie
trebuie să devină
un prieten al elevului,
să-i inspire încredere
în sine, curaj spre năzuințe
îndrăznețe și nobile.

astăzi, Colegiul Economic „Ion Ghica”, Bacău. Am primit cu bucurie și am rămas până la pensionare.

Într-adevăr, conținutul orelor de religie, dialogul cu elevii, colaborarea cu colegii, cu Biserica, cu familiile elevilor au alimentat din prisos și continuu viața mea de credință.

Cum vedeți locul și rolul orei de religie în școală?

Știm că religiozitatea este o componentă definitorie a ființei umane. Trăirea acestei componente în familie și în Biserică este vitală. Ora de religie întărește, completează, explică și clarifică ceea ce elevul trăiește în familie și în biserică.

Sunt și familii unde se neglijează total viața de credință. Pentru elevii proveniți din astfel de familii, ora de religie este singura șansă de a lua contact cu adevărurile de credință. De multe ori acești elevi aduc flacăra credinței în familie și devin misionari pentru proprii părinți.

Apoi, formarea umană a elevilor este incompletă dacă se acționează pentru dezvoltarea lor psiho-fizică, intelectuală, profesională etc., dar se omite formarea spirituală/religioasă. Ora de religie în școală oferă plinătate întregului proces formativ.

Cum considerați că trebuie să fie relația profesor-elev ?

Profesorul, în colaborare cu familia și Biserica, trebuie să creeze ocazii de implicare a elevilor care să le dea posibilitatea de maximă trăire spirituală și emoțională. Să însoțească elevii, mai ales pe cei de liceu, direct sau indirect, după caz, și în afara orelor de religie. Participarea acestora la activități extracurriculare, precum: olimpiade, simpozioane, spectacole, acțiuni caritative, întruniri tematice, cercuri de creație, pelerinaje etc., angajează elevii, le dă ocazia să-și valorifice potențialul intelectual și emoțional, le dă satisfacția de a fi utili și importanți, contribuie la formarea unui fundament de credință care le va orienta întregul parcurs al vieții pe un traseu pozitiv.

Profesorul de religie trebuie să devină un prieten al elevului, să-i inspire încredere în sine, curaj spre năzuințe îndrăznețe și nobile. De multe ori profesorul de religie devine confidentul unor elevi care nu reușesc să se deschidă față de părinți, ori părinții nu le sunt aproape fiind plecați la muncă în străinătate. În astfel de situații, profesorul de religie trebuie să dea dovadă de înțelegere, de prudență, de sensibilitate.

Credeți că e necesară o perfecționare continuă după finalizarea studiilor?

Pregătirea și susținerea fiecărei ore de curs este o adevărată perfecționare. Schimbul de experiență în cadrul comisiilor școlare și al cercurilor pedagogice constituie o formă eficientă de perfecționare, deoarece, în

funcție de tematică, se popularizează metode și mijloace de lucru adecvate disciplinei religie, se demonstrează practic și se argumentează eficacitatea acestora.

În același timp e necesară și eficiență participarea la cursurile speciale de perfecționare organizate prin CCD ori alte instituții, desigur după ce ne-am informat și documentat despre conținutul și specificul oricărui program.

Studiul individual în domeniul pedagogic și teologic nu trebuie întrerupt. Dar, ca profesori de religie, este vital să se adauge pregătirii de specialitate un program consistent și riguros de rugăciune, să se ceară și să se participe cel puțin odată pe an la zile de reculegere. Nu poți fi profesor de religie autentic fără o viață de credință intensă.

Menționați câteva principii care v-au ghidat în misiunea de dascăl.

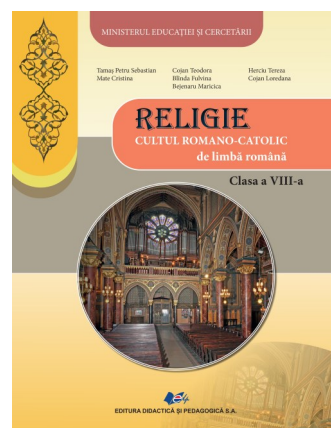
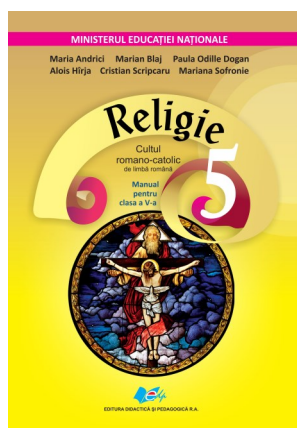
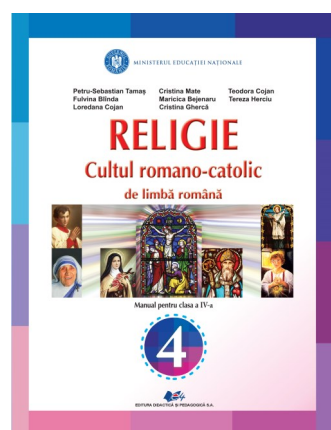
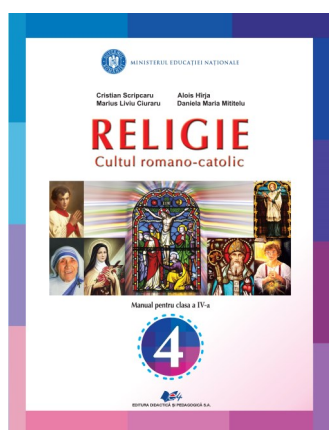
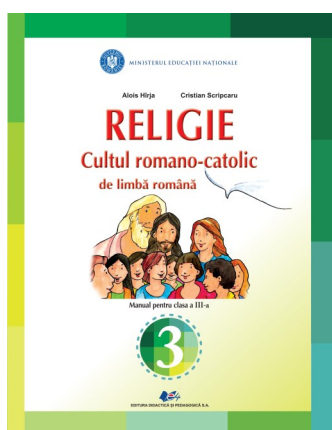
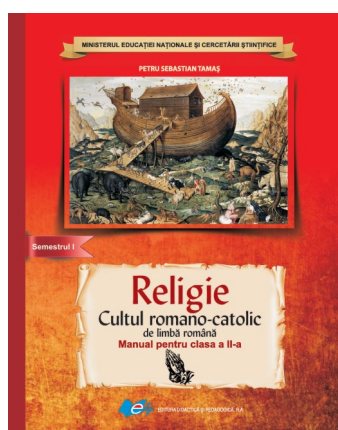
Am încercat să conștientizez că fiecare elev este întruchipare a lui Isus Cristos, uneori murdărită și desfigurată și, de aici, grija de a-l aduce cât mai aproape de modelul inițial.

Am avut și am convingerea că fiecare elev, și cel mai rebel sau mai închistat, are un punct sensibil care trebuie descoperit și prin care se poate face conexiunea cu Isus și învățătura sa.

Am încercat să apreciez, să evidențiez și să stimulez fiecărui elev, nu atât inteligența care este darul lui Dumnezeu, cât mai ales voința, disponibilitatea și efortul prin care se implică la oră și în afara acesteia.

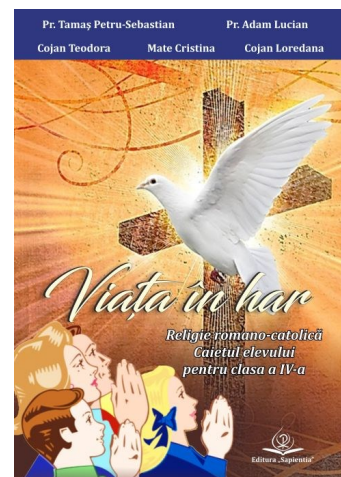
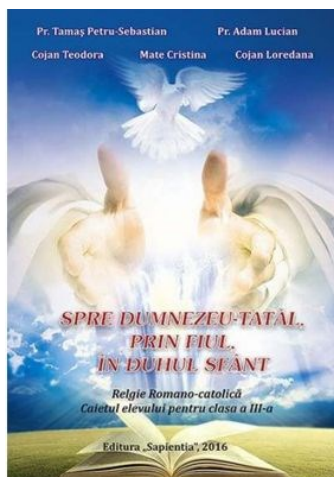
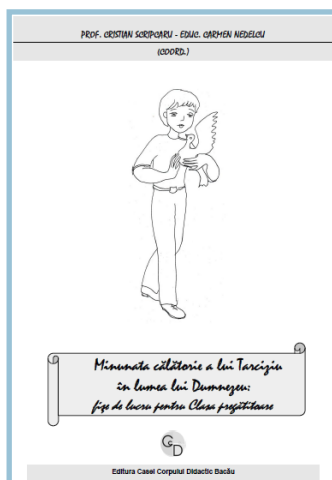
MANUALE DE RELIGIE

Manualele au apărut la Editura Didactică și Pedagogică din București și sunt avizate de Ministerul Educației

MANUALE AUXILIARE DE RELIGIE

Caietele auxiliare pot fi primite prin comandă la *Editura Sapientia* sau scriind la adresa: educatiecatolica@gmail.com

„Toți oamenii, indiferent de rasă, condiție sau vârstă, în baza demnității lor de persoane, au dreptul inalienabil la o educație pe măsura menirii lor, adaptată caracterului, sexului, culturii și tradițiilor țării lor și, în același timp, deschisă relațiilor frățești cu celelalte persoane, pentru a favoriza adevărata unitate și pace pe pământ.

Adevărata educație urmărește formarea persoanei umane în vederea scopului ei ultim precum și spre binele societății al cărei membru este și în care, la maturitate, va avea îndatoriri de îndeplinit.”

(Gravissimum educationis, nr. 1)